УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

4

Частина 2

Серафима Криган, Юліанна Сергійчук

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

підручник для 4 класу з навчанням угорською мовою
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах, з аудіосупроводом)

Частина 2, з аудіосупроводом

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Чернівці
«Букрек»
2026

УДК 811.161.2(075.3)
К 82

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 27.01.2026 р. № 111)

Підручник розроблено відповідно до навчальної програми з української мови (складник типової освітньої програми) для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням угорською мовою.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

Я, ти, ми і медіа

Аудіосупровід до підручника

Криган С. Г., Сергійчук Ю. П.
К 82 Українська мова та читання : підручник для 4 класу з навчанням угорською мовою закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах, з аудіосупроводом). Частина 2. Чернівці : Букрек, 2026. 128 с. : іл.
ISBN
ISBN

УДК 811.161.2(075.3)

Інтерактивний електронний додаток та аудіосупровід до підручника розміщено за покликанням:
https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:Bukrek+4thUkrUg+2025/course/

ISBN
ISBN

© Криган С. Г., Сергійчук Ю. П., 2026
© Видавничий дім «Букрек», 2026

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Слова Павла Чубинського
Музика Михайла Вербицького

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

§26 Прикметники-синоніми
Rokonértelmű melléknevek

Слухаю

1. Послухай та прочитай вірш. Скажи, яка частина мови допомогла описати українську мову.

Вивчайте мову українську –
Дзвінкоголосу, ніжну, чарівну,
Прекрасну, милу і чудову,
Як материнську пісню колискову.

Прикметники, що відповідають
на одне й те саме питання і мають близькі значення, –
це **прикметники-синоніми**.

Читаю

1. Прочитай загадки і відгадай їх. Випиши прикметники.

1. Я кругленька, червоненька, з хвостиком тоненьким. На грядці мене рвуть і до столу подають.

2. Я блискуча, гостренька, маю вічко маленьке, за собою несу довгу-довгу косу.

Спілкуюся

1. Добери до іменників відповідні прикметники.

Лінія
Берізка } пряма, рівна, струнка.

Характер
Дуб } сильний, міцний, могутній.

Руки
Друзі } лагідні, ніжні, добрі, сердечні.

Життя
Поле } заможне, багате, врожайне.

Пишу

1. Перепиши, розкриваючи дужки. Поясни значення прикметників у поданих реченнях.

Варіант 1

1. Наша земля (багатий, родючий, прекрасний).

2. Мамин голос (ніжний, лагідний, ласкавий, тихий, спокійний).

3. Небо (чистий, блакитний, ясний, безхмарний).

Варіант 2

2. Вибери близькі за значенням прикметники. Запиши їх. Склади два речення (за вибором).

Відважний, ввічливий, веселий, мужній, сумний, хоробрий, люб'язний, чемний, радісний, смирний, невеселий.

Досліджую

1. Прочитай, визнач тип тексту. Добери із довідки синоніми до виділених слів.

Чудовий ліс у зимову пору. Дерева стоять в **сріблястому** іней. Все засипано білим **пухнастим** снігом. Особливо **привабливі** ялинки в **пишному** вбранні. У **морозянім** повітрі дзвінко відлунює кожен звук.

Довідка: іскристому, холоднім, м'яким, прекрасний, чарівні, розкішному.

§27 Прикметники-антоніми
Ellentétes értelmű melléknevek

Слухаю

1. Послухай і відгадай загадку. До виділених прикметників добери антоніми. Запиши їх парами.

І **маленькі**, і **старенькі**
влітку, взимку, навесні
всюди вдягнені **гарненько**
у зелені сукні всі.

Читаю

1. До поданих слів за зразком добери слова з протилежним значенням. Склади з першими двома парами слів речення, які можна було б використати в художньому тексті.

Зразок. Ситий – голодний.

Лагідний – ____, новий – ____, солодкий – ____, добрий – ____, білий – ____, брудний – ____.

Спілкуюся

1. Розглянь малюнки, назви предмети. Добери із довідки до назв предметів їх ознаки.

Довідка: гарячий – холодний, солодка – гірка, високий – низький.

Прикметники, що відповідають на одне й те саме питання, але мають протилежне значення, – це **прикметники-антоніми**.

Пишу

1. До поданих прикметників за зразком добери синоніми та антоніми.

Зразок.

Слова	Синоніми	Антоніми
тихий	спокійний	голосний

Чистий, щедрий, сильний, веселий.

2. Перепиши народну прикмету, підкресли прикметники, заміни їх протилежними за значенням.

Сухий березень, теплий квітень, мокрий май – буде хліба урожай.

Досліджую

1. Прочитай текст. Знайди прикметники і заміни їх антонімами. Зачитай новий текст.

Моя зоря

Вечоріло. Я стояв серед зимового саду і лічив синьоокі зорі. Деякі випадали з рахунку, бо зривались і летіли в безмежжя, обминаючи руки... А ті, що торкалися їх, були прохолодні. І раптом зірвалася велика синя зоря... Я підставив тремтячі долоні й відчув її тепло...

М. Максимець

СЛОВНИК

в безме́жжя – **a végtelenségbe**

ла́гідний – **szelíd, jámbor**

Робота над твором

Fogalmazás szerkesztése és írása

1. Прочитай пам’ятку роботи над твором.

У роботі над твором:

- ✓ вибери тему твору;
- ✓ визнач основну думку;
- ✓ добери і систематизуй матеріал;
- ✓ склади план;
- ✓ виділи частини твору: зачин, основну частину і кінцівку;
- ✓ працюй з чернеткою;
- ✓ напиши твір;
- ✓ перечитай його;
- ✓ доопрацюй текст і виправ помилки;
- ✓ перепиши твір у чистовик.

Зима в лісі

Зачин

1. Як виглядає ліс узимку?
2. Чим добираються діти та дорослі до лісу?

Основна частина

3. Як почуваються дикі тварини, птахи?
4. Хто допомагає тваринам і птахам?
5. Чи розчищає хтось дорогу до лісу?
6. Що можна робити взимку в лісі?

Закінчення

7. Що тебе здивувало взимку в лісі?
8. Чи сподобалась тобі подорож до лісу?

2. Розглянь малюнки. Дай відповіді на запитання плану. За допомогою малюнка та плану склади твір-розповідь «Зима в лісі».

3. Робота в групі. Обміняйтеся думками про складений твір.

Слухаю та читаю

Ялинка

Раз я взувся в чобітки,
одягнувся в кожушинку,
сам запрягся в саночки
і поїхав по ялинку.
Ледве я зрубати встиг,
ледве став ялинку брати,
а на мене зайчик – плиг!
Став ялинку відбирати.
Я сюди, а він туди...
– Не віддам, – кричить, –
нізащо!
Ти ялинку посади,
а тоді рубай, ледащо!
Не пущу, і не проси!
І цяцьками можна гратись,
порубаєте ліси –
ніде буде і сховатись...

Олександр Олесь

З Новим роком!

З Новим роком, браття милі,
В новім щасті, в новій силі
Радісно вітаю вас
І бажаю, щоб в здоров'ї,
В мирі, з братньою любов'ю,
Відтепер ішов нам час.
Щирій праці Бог поможе!
Дай вам, Боже, все, що гоже!

І. Франко

Спілкуюся

1. Яка пора року зараз?
2. Які зимові свята ти знаєш?
3. Чи подобається тобі прикрашати новорічну ялинку?

Пишу

1. Випиши з вірша прикметники. Добери до них слова з протилежним значенням.

Білі мухи

Білі мухи налетіли, –
Все подвір'я стало біле.
Не злічити білих мух,
Що летять, неначе пух.
– Галю, Петрику, Кіндрате,
Годі, ледарі, вам спати!

І побігли до санчат
Галя, Петрик і Кіндрат.
Всі з гори летять щодуху,
Щоб піймати білу муху.
А санчата їм усім
Змайстрував старий Максим.

М. Рильський

Досліджую

1. Що означають слова «білі мухи»? Як ти розумієш вислів: «Всі з гори летять щодуху, щоб піймати білу муху»?

2. Склади твір-розповідь за малюнком.

СЛОВНИК

кожуши́нка – **kis bekecs, kis bunda (bőrbekecs)**
плиг – **1. hopp, zsupsz; 2. ugrás**
щоду́ху – **lélekszakadva**
змайструва́в – **barkácsolt, összeeszkábált**

Протоптали стежку

Уночі була хурделиця. Намело кучугури снігу. Рано-уранці у школу йшло троє дітей: Юрко, Михайлик і Ніна. Усюди коло хат з'являлися люди. Відкидали лопатами сніг, прокладали доріжки.

Ось хатина бабусі Марії. Вона живе одна-однісінька. Зупинилися діти біля бабусиного двору. Нікого не видно.

– Як же бабуся до криниці вийде? – сказав Юрко. – Снігу ж скільки!

– Давайте протопчемо стежку від хати до криниці! – порадив Михайлик.

Діти увійшли на бабусине подвір'я. Йшли по глибокому снігу. Від воріт до хати йти було дуже важко. А від хати до воріт – трохи легше. Пройшли два, три, чотири рази. Протоптали стежку від воріт до хати і від хати до криниці.

Спітнілі, стомлені, радісні діти йшли до школи. Вони думали: ось бабуся Марія вийшла з хати, побачила стежечки, радіє...

В. Сухомлинський

Спілкуюся

1. Перекажи оповідання за планом. Зверни увагу на будову тексту.

План

Зачин

1. Що трапилось уночі?

Основна частина

2. Хто рано-уранці йшов до школи?
3. Що робили люди на вулицях?
4. Що зробили діти, коли дійшли до подвір'я бабусі Марії?

Заключна частина

5. Чому раділи діти?

Пишу

1. Упорядкуй абзаци відповідно до дії.

1. Спітнілі, стомлені, радісні діти йшли до школи. Вони думали: ось бабуся Марія вийшла з хати, побачила стежечки, радіє...

2. Діти увійшли на бабусине подвір'я. Йшли по глибокому снігу. Від воріт до хати йти було дуже важко. А від хати до воріт – трохи легше. Пройшли два, три, чотири рази. Протоптали стежку від воріт до хати і від хати до криниці.

Досліджую

1. Поясни, як ти розумієш народну прикмету.

Уночі іній на дерева ліг – удень не випаде сніг.

СЛОВНИК

хурде́лиця – **hóvihar**
кучугу́ри – **hótorlaszok**
спітні́лі – **megizzad**
сто́млені – **fáradt, kimerült**

§28 Число і рід прикметників
A melléknevek száma és neme

Слухаю

1. Послухай і прочитай. Зверни увагу на питання до прикметників та їх закінчення в однині і множині.

Однина

чоловічий рід	*жіночий рід*	*середній рід*
Кавун *(який?)* смачн**ий**. Край *(який?)* рідн**ий**.	Груша *(яка?)* смачн**а**. Сестра *(яка?)* рідн**а**.	Яблуко *(яке?)* смачн**е**. Село *(яке?)* рідн**е**.

Множина

Кавуни *(які?)* смачн**і**. Груші *(які?)* смачн**і**. Яблука *(які?)* смачн**і**.	Краї *(які?)* рідн**і**. Сестри *(які?)* рідн**і**. Села *(які?)* рідн**і**.

Прикметники змінюються за **числами**, а в однині – за **родами**. Рід і число прикметника залежать від роду і числа іменника.

Читаю

1. Прочитай вірш, перепиши його, підкресли прикметники. Визнач їх число.

Холоди чи хмари грізні –
розцвіли в погожі дні
квіти різні, ранні й пізні,
восени і навесні –
і червоні, як троянди,
і рожеві, як піон,
і зелені, як лаванди,
і фіалкові, як сон.

Д. Білоус

Спілкуюся

1. Поєднай слова за змістом, визнач їх рід і число. Запиши утворені словосполучення.

Варіант 1

Край	золота
пшениця	родюча
земля	рідний

Варіант 2

поле	стиглий
сад	безмежне
кавун	фруктовий

Пишу

1. До поданих прикметників добери із довідки іменники, постав їх у множині. Запиши за зразком.

Зразок. Приємна зустріч – приємні зустрічі.

Приємна, цікава, зелена, нова, солодкий, смачний.

Довідка: зустріч, книга, вулиця, хата, сон, обід.

Досліджую

1. Прочитай текст, знайди іменники з прикметниками. Постав прикметники в однині, запиши їх, визнач рід.

Які красиві метелики – червоні, жовті, білі! Вони колись були прекрасними квітками. Якось стрибнули квіти високо в повітря, залопотіли барвистими пелюстками, ніби маленькими крилами, і полетіли. Тепер уже не треба було повертатися додому і смирно сидіти на тонких стеблинах. Їхні ніжні пелюстки перетворилися на справжні крила.

За Г.-Х. Андерсеном

СЛОВНИК

піо́н – **bazsarózsa**
стрибну́ли – **ugrani**
залопота́ли – **zizegtek, susogtak**

§29 Роль прикметників у реченні
A melléknevek szerepe a mondatban

Слухаю

1. Прочитай виразно вірш. Знайди у вірші прикметники, що означають кольори. Зачитай їх разом з іменниками, до яких вони відносяться.

Кольори

(Уривок)

Білим снігом землю вкрило,
Білі шубки у зайчат.
А весною біло-біло
Зацвіте вишневий сад.

Йде весна зеленолиста,
Із піснями через гай!
І трава зелена й чиста
Зодягає рідний край.

В діток сині оченята,
Сині проліски в гаю,
Сині стрічки у дівчаток,
Синє небо у маю.

П. Зуб

Читаю

1. Прочитай та перепиши речення, визнач головні та другорядні члени. Скажи, яку роль виконують прикметники в цих реченнях.

1. Максим ріс кмітливим і допитливим хлопчиком.
2. Першими розв'язали складну задачу кмітливі учні.

Прикметники в реченні переважно виступають другорядними членами, рідше – у ролі **підметів** або **присудків**.
Наприклад: *Черговий учень стежить за порядком.*
Черговий прибирає в класі.

Спілкуюся

1. Визнач, яку роль виконують прикметники в реченнях.

Уночі серед неба плив блідий місяць. Небо було глибоке, бездонне, всипане мерехтливими зірками. А вранці підіймалося сонце і руйнувало цю красу.

Пишу

1. Прочитай та перепиши текст. Знайди прикметники, визнач їх рід, число та роль у реченні. Скажи, який це тип тексту. Придумай заголовок.

1. Береза – напрочуд красиве дерево. У берези білий стовбур. З берези падають крилаті зернятка. Вітер розносить зернятка по землі. З кожної зернини виросте нова береза.

2. Вечоріло. Лише солов'їні трелі наповнювали повітря. Я вийшов у садок. Соловей сидів на тонесенькій гілочці, що схилилася од його ваги. Був дуже схожий на горобчика, тільки тільце мовби трохи вигнуте. Очі чорні, великі. Як співав, злегка горбився, трішки опускав крильця, широко відкривав тоненький дзьобик, у якому, ніби сердечко в дзвонику, бився гострий язичок. І все його крихітне тільце тремтіло і здригалося.

За Б. Комаром

Досліджую

Прикметники збагачують нашу мову, роблять її виразною, образною, багатою, зрозумілою, мелодійною, ніжною.

СЛОВНИК

сто́вбур – **törzs, fatörzs**
тре́лі – **trillázás**
кри́хітне – **piciny, kicsinyke, ici-pici**
тремті́ло – **remegett**
здрига́лося – **összerezzent, megborzongott**

Зерна мудрості

Велика й чиста церква була схожа на гребінь хвилі, що піниться легким шумовинням. Князь зупинився серед храму. По свіжих, тільки-но потинькованих стінах стрибали лише сонячні зайчики та зрідка пробігали примхливі тіні. Сьогодні мали розпочати малювати фрески. Майстри-художники саме готували пензлі. Кожен їх рух ловило якесь хлопченя.

– Ти учень? – запитав князь.

– Так, – відповів хлопчик і зосередженим поглядом повів за майстром.

– А чи знаєш ти, що це за церква? – знову звернувся до хлопчика князь.

Хлопчина, змушений відірватися від вправних майстрових рук, незадоволено відповів:

– Це храм святої Софії, який наказав збудувати великий князь Ярослав.

– А чому він так називається? – не припиняв розмови князь.

– Не знаю, – мовив хлопчик, і оченята заблищали вогнем цікавості.

– «Софія» – грецькою «мудрість». Отож звелів Ярослав побудувати храм, щоб звести пам’ятник мудрості, адже вона допомогла йому зміцнити державу, розбити підступних степовиків у вирішальній битві, що відбулася саме на цьому місці. Мудрість, – вів далі князь, – зробила щасливим народ, подарувавши йому мир...

А ще Ярослав хотів, щоб з цього храму зі зваженим словом та книгами пішла мудрість по всій землі, просвітила наукою багатьох дівчаток та хлопчиків, щоб множили вони славу Київської Русі.

Усе своє життя дбав Ярослав про поширення освіти й культури у своїй державі. Тому й назвали його Мудрим.

Великою та могутньою була Київська Русь за його князювання. Непереможною виявилася сила мудрості, зерна якої посіяв Ярослав серед свого народу.

За О. Данилевською

Спілкуюся

1. Знайди прикметники в тексті та випиши їх.

2. Хто наказав збудувати храм святої Софії? Чому храм так називається?

3. Знайди і зачитай у тексті слова, які показують, про що дбав князь усе своє життя.

Пишу

1. Запиши в зошит останній абзац тексту.

Досліджую

1. Поясни значення вислову «зерна мудрості».

СЛОВНИК

зе́рна му́дрості – **a bölcsesség magvai**
князь – **fejedelem; herceg**
храм – **templom**
потинько́ваних – **bevakolt, megtapasztott (fal)**
фре́ски – **falfestmények, freskók**
пе́нзлі – **ecset**
примхли́ві – **különös**
держа́ва – **állam**
просвіти́ла нау́кою – **művelte, oktatta**

Лижі й ковзани

Восени батько купив Борисові ковзани. А його другові Євгенові подарував батько лижі.

Думає Борис: що краще – ковзани чи лижі? Мабуть, лижі. Адже на лижах можна кататися скрізь: і в селі, і в лісі. А на ковзанах – тільки на ставку.

От і каже Борис Євгенові:

– Поміняємось, Євгене? Я дам тобі ковзани, а ти мені – лижі.

Помінялись.

Настали морози, а снігу немає. Замерз ставок. Катається Євген на ковзанах, а Борис сидить дома з лижами. Узяв Борис лижі, поніс до Євгена й каже:

– Не будемо мінятись... Поверни мої ковзани, візьми свої лижі.

Євген нічого не сказав, віддав Борисові ковзани, а лижі забрав. Того ж дня пішов сніг. **Цілу добу кружляли лапаті сніжинки, білим килимом устеляли землю**. Засипало снігом і лід на ставку.

Катається Євген на лижах, а Борис сидить дома з ковзанами. Минає тиждень, два. Щодня йде сніг.

Узяв Борис ковзани, прийшов до Євгена й каже:

– Ні, Євгене, таки поміняємось... Дай мені лижі, а собі візьми ковзани.

– А як завтра сніг розтане? – запитав Євген.

В. Сухомлинський

Спілкуюся

1. Знайди в тексті власні іменники. Запиши їх.

2. У виділенному реченні знайди зв'язок прикметників з іменником. Визнач рід прикметників.

3. Спиши останній абзац та поміркуй над розділовими знаками.

4. Хто головні герої оповідання?

5. Коли відбувається подія на початку? Де розвивається подія потім? Знайди ці слова в тексті та прочитай їх.

6. Порівняй риси характерів головних героїв.

7. Як розгортаються події наприкінці?

8. Що зробив Борис?

9. Яка твоя думка про таких друзів?

10. Інсценуй в особах розмову двох хлопчиків.

Пишу

1. Опиши своїми словами та словами з тексту головних героїв твору. Запиши 4-5 речень.

Досліджую

1. Яка мораль цього тексту? Якими, на твою думку, є справжні друзі?

СЛОВНИК

ковзани́ – **korcsolya**
кружля́ли – **keringtek**
лапа́ті сніжи́нки – **itt: nagy hópelyhek**

Зимові звичаї та традиції

1. Розглянь малюнки та скажи, які українські звичаї та традиції є у твоїй місцевості.

2. Робота в групі. Обговоріть, як ви провели зимові свята.

Загально очікувані результати

1. Послухай та скажи, які із прочитаних у цьому розділі творів тобі найбільше запам'яталися. Пригадай їх назви та авторів.

2. Прочитай та відгадай назву твору за його героями.

Галя, Петрик, Кіндрат, Максим.

3. Автором вірша «Білі мухи» є:

а) Іван Франко;
б) Максим Рильський;
в) Олександр Олесь.

4. Олександр Олесь є автором вірша:

а) «Всім пора колядувати»;
б) «Ялинка»;
в) «З Новим Роком».

5. Які твори ілюструють ці малюнки?

Конкретно очікувані результати

1. Прочитай та скажи, з якого твору цей уривок.

Спітнілі, стомлені, радісні діти йшли до школи. Вони думали: ось бабуся Марія вийшла з хати, побачила стежечки, радіє...

а) «Лижі і ковзани»;
б) «Зерна мудрості»;
в) «Протоптали стежку».

2. Прочитай та скажи, які з цих слів можна використати для характеристики дітей (В. Сухомлинський «Протоптали стежку»).

Старанні, дисципліновані, працелюбні, уважні, активні, байдужі, сумлінні, дбайливі, веселі, товариські, врівноважені, розсудливі, добрі, турботливі, стомлені, радісні.

3. Які зерна посіяв великий князь Київської Русі Ярослав Мудрий серед свого народу?

а) зерна пшениці;
б) зерна мудрості;
в) зерна науки.

4. Відгадай ребуси і прочитай назви зимових місяців.

5. Склади за власними спостереженнями твір-розповідь «Зимові розваги».

§30 Повторення
Ismétlés

Слухаю

1. Послухай та прочитай текст. Випиши словосполучення іменників з прикметниками, визнач їх рід і число. Визнач головні та другорядні члени речення.

Узимку

Повіяв холодний вітерець. З краю неба насувались білі, наче молочні, хмари. Дорога була слизька. По обидва боки від дороги, скільки окинеш оком, розстелилось поле, укрите снігом, мов білою скатертиною. Твердий синявий сніг грав на сонці самоцвітами. Чорне вороння сідало громадами на сніг і знов здіймалося з місця. Вітер дужчав. Насунули снігові хмари і оповили небо. Сонце сховалось за хмари. Посипав сніжок.

За М. Коцюбинським

Читаю

1. Прочитай та утвори прикметники від поданих іменників, запиши їх.

Зразок. Щедрість – щедрий, зло – злий.

Осінь, лікар, ліс, квітка, вишня, добро, чудо, свято, село, ласка, гора, вода, вечір, день.

2. Прочитай та добери антоніми до поданих слів.

Холодний, білий, твердий, сховатися.

Спілкуюся

1. Розглянь малюнок. Розкажи, що на ньому зображено. Склади за змістом малюнка кілька речень, уживаючи прикметники.

Пишу

1. Запиши слова поданих словосполучень у множині.

Варіант 1

Зразок. Весняний день – весняні дні.

Нова школа, цікава зустріч, золота медаль, літературний вечір, чистий зошит, біла сніжинка.

Варіант 2

1. Добери до прикметників антоніми, запиши їх парами.

Яскравий, теплий, веселий, добрий, приємний, прозорий, похмурий, солодкий.

Досліджую

1. Перепиши і запам'ятай лічилку. Підкресли прикметники як члени речення.

Лічилка

Стоїть півень на току
у червонім чобітку.
Будем півника просити:
– Ходи жита молотити.

Бігли коні під мостами
з золотими копитами.
Треба стати погадати,
що тим коням їсти дати.

Загально очікувані результати

1. Послухай та прочитай текст, випиши прикметники разом з іменниками.

Наші предки любили і вміли малювати. У темних кам'яних печерах, при тьмяному світлі смолоскипів вимальовував первісний художник тварин, мисливців, зброю. Замість олівця користувався він гострим камінцем, замість пензлика – кісткою. Предки малювали на стінах печер, на великих кістках, на камінні. Минули десятки тисяч років, а малюнки та фарби й досі збереглися.

2. Дай відповіді на запитання, наведи приклади.

1. Що називається прикметником?
2. Наведи приклади прикметників-синонімів.
3. Наведи приклади прикметників-антонімів.

3. Прикметник як частина мови означає:

а) назву предмета;
б) дію предмета;
в) ознаку предмета;
г) кількість предметів.

4. Запиши подані словосполучення в однині, визнач рід.

Червоні тюльпани – ____ ____.
Сині моря – ____ ____.
Рідні краї – ____ ____.

5. Прикметник змінюється:

а) за числами та відмінками;
б) за часами і числами;
в) за родами, числами й відмінками.

Конкретно очікувані результати

1. Прочитай текст. Придумай до нього заголовок. Випиши прикметники.

Равликовий будинок

Під кущем малини живе маленький равлик. Це такий дивний мандрівник! Живе він у кістяному будиночку. Вилазить крізь маленьке віконечко, виставляє свої м'які ріжки і дивиться навкруги. Якщо немає ні сороки-білобоки, ні жука рогатого, равлик помаленьку лізе на кущ малини і будиночок несе з собою. Вилізе на листок, дістане солодку ягоду і з'їсть. А тільки-но побачить небезпеку, залазить у будиночок і сидить. У кістяному будиночку йому не страшно.

2. Дай відповіді на запитання, наведи приклади.

1. Що ти знаєш про пряме та переносне значення прикметників?

2. За чим змінюються прикметники?

3. Яку роль відіграють прикметники в реченні?

3. Назви прикметники:

а) чоловік;
б) малює;
в) чоловічий;
г) читальний.

4. Перепиши та визнач роль прикметників у реченнях.

До майстерні під'їхала легкова машина.
Легкове авто розвиває більшу швидкість, ніж вантажівка.

5. Знайди в тексті «Равликовий будинок» усі прикметники. Визнач їх рід.

Яка професія найкраща?

– Яка професія найкраща? – сперечалися діти.

– Звичайно, лікар, – сказав один. – Я минулого року хворів та хворів. А лікар допоміг мені, і зараз я здоровий.

– Ні, – сказав інший. – Найпотрібніший учитель. Він нас навчає читати і писати.

– Найважливіші пожежники! – кричав третій...

З усіх сторін чутно: «Льотчик!», «Продавець!», «Комбайнер!», «Водолаз!»...

Сперечалися довго, але так нічого й не вирішили. Тому що немає на світі найпотрібнішої і найважливішої професії. Усі вони потрібні й важливі. І лікар потрібний, і кухар, і доярка, і радист, і слюсар, і електрик, і шофер, і комбайнер, і столяр, і зварювальник, й економіст, і перукар, і механік, і фотограф, і журналіст, і музикант, і юрист, і перекладач, і фермер, і токар, і тракторист, і рибалка, і швачка, і кондитер, і коваль, і прибиральниця, і лісник, і чоботар, і тесляр, і сталевар, і шахтар, і бухгалтер...

Кожний приносить своєю працею користь.

За Г. Плешканівською

Головна професія

Учитель,
лікар чи геолог,
письменник,
слюсар чи шахтар –
всі називають головною
одну професію: школяр!

Бо всім відомо,
що без школи,
без знань,
що мусиш там набуть,
не станеш у житті
ніколи тим,
ким з дитинства
мрієш буть.

А. Костецький

Спілкуюся

1. Знайди в тексті 5-7 іменників. Запиши їх.

2. Допиши до цих іменників прикметники. Визнач їхній рід.

3. Яка професія тобі до вподоби? Чому?

4. Знайди і прочитай речення, яке виражає головну думку твору.

Пишу

1. Напиши в зошиті останній абзац тексту «Яка професія найкраща?».

Досліджую

1. Поміркуй, які професії можуть зникнути через новітні технології.

СЛОВНИК

пожéжник – **tűzoltó**
елéктрик – **villanyszerelő**
льóтчик – **pilóta**
водолáз – **búvár**
звáрювальник – **hegesztő**
економíст – **közgazdász**
перукáр – **borbély, fodrász**
фéрмер – **farmer, gazdálkodó**
чоботáр – **csizmadia, cipész**
тесля́р – **ács**
сталевáр – **acélöntő**
журналíст – **újságíró**

Рекомендації

1. Прочитай уважно рекомендації.

2. Робота в групі. Обговоріть з однокласниками / однокласницями та з батьками ці рекомендації.

Афіша. Квиток

1. Розглянь малюнки та скажи, як і де ти купуєш пропоновані квитки.

2. Інсценуй з другом / подругою ситуацію в кав'ярні.

Посадочний документ

ТЕРМ.№2521	ПОСАДОЧНИЙ ДОКУМЕНТ ПАТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»	000B3C94-EDFC-ABD5-0001 #БЦ6-Т1-4833983-1603	ПН:400758126555 ФН:3000182012 ЗН:3Т00000003 ФК:17157719
МПС	ЦЕЙ ПОСАДОЧНИЙ ДОКУМЕНТ Є ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ПРОЇЗДУ		16.03.2017 13:53
Прізвище, Ім'я		Поїзд	747 КА ФІРМ ІС
Відправлення 2218300	ТЕРНОПІЛЬ	Вагон	04 С/2 КЛ УЗШК
Призначення 2218000	ЛЬВІВ	Місце	075 Повний
Дата/час відпр.	17.03.2017 12:45	Сервіс	
Дата/час приб.	17.03.2017 14:25		

ВАРТ=197,37ГРН(КВ.27,06+ПЛ.123,52+ПДВ.32,86+СТР.0,18+КЗБ.13,75)

#СТР.ВІД Н/В 6000Н.М. ПАТ СК"ІНТЕР-ПОЛІС", КИЇВ,ВОЛОДИМИРСЬКА,69, Т0442874305
ЧАС ВІДПРАВЛЕННЯ КИЇВСЬКИЙ

Цей Посадочний документ є підставою для проїзду без звернення у касу.
Посадочний документ являється розрахунковим документом.
Посадка здійснюється за пред'явленням документа, який посвідчує особу.
Повернення даного Посадочного документа можливе до відправлення поїзда.

3. Робота в групі. Обґрунтуйте, чому потрібно купувати квитки на проїзд та зберігати їх до кінця поїздки. Зіграйте сцену проїзду в поїзді чи автобусі.

Слухаю та читаю

Чорні руки

Бабуся місила тісто. Воно було пишне, м'яке.

– Спечіть мені голуба з тіста, – попросив Юрко.

Бабусині руки почали ліпити голуба. Ось з'явилися крила, тонкі, ніжні, видно кожну пір'їнку. А руки в бабусі чорні, зморщені, з тонкими сухими пальцями. Не може онук одірвати очей від них – наче вперше побачив. От дістала бабуся голуба з печі – поставила перед онуком. А його і їсти шкода: білий, пишний, наче ось-ось полетить.

– Бабусю, – питає Юрко, – чому руки у вас чорні-чорні, а голуб білий-білий?

– Якби в мене були руки білі, не було б ні тіста, ні голуба.

В. Сухомлинський

Руки

Тепла і ніжна – в матусі рука.
Дужа й солона вона – в моряка.
У сталевара – міцна, мозолиста.
Легка, мов крило, –
в піаніста-артиста.
В лікаря – чуйна.
Шорстка – в хлібороба...
Тільки ніяка рука –у нероби.

Л. Савчук

Спілкуюся

1. Зроби звуко-буквений аналіз слів: **м'яке**, **спечіть**, **їсти**, **жаль**.

2. Поділи слова на склади: **онук**, **його**, **полетить**, **голуб**.

3. Знайди в тексті два прикметника та запиши їх разом з іменниками.

4. Хто головні герої тексту?

5. Назви місце, де відбувається подія.

6. Про що попросив Юрко бабусю? Знайди і прочитай у тексті.

7. Прочитай, які руки були в бабусі.

8. Яким вийшов спечений голуб?

9. Опиши емоції Юрка.

Пишу

1. Напиши останній абзац тексту.

1. Того руки не болять, що уміють.
2. Без роботи день роком стає.
3. Не одежа красить людину, а добрі діла.
4. Праця чоловіка годує, а лінь марнує.

Досліджую

1. Поясни значення вислову:

– Якби в мене були руки білі, не було б ні тіста, ні голуба.

§31 Займенники
A névmás

Слухаю

1. Послухай та прочитай текст. Які слова вжито замість власного іменника **Петро**? Назви їх.

Петро мій друг. Він багато читає. Найбільше йому подобаються вірші. Недавно Петро брав участь в обласному конкурсі знавців української мови. Він посів перше місце.

Слова, які вказують на предмети, ознаки, кількість, але не називають їх, – це **займенники**. Займенники відповідають на питання ***хто? що? який? чий? скільки?***

Читаю

1. Прочитай пари речень. Знайди слова, що вжиті замість виділених іменників, прикметників.

1. Прокинувся від сну **ліс**. Він вмився ранішньою росою.
2. Ще не зійшло **сонце**. Воно лише простягло до неба перші промінці.
3. Небо **безхмарне**, **чисте**. Таким воно буває лише ранньої весни.

Спілкуюся

1. Розглянь малюнок. Дай відповіді на запитання. Скажи, які слова ти використовував замість іменника **Леся**, складаючи речення.

1. Куди прийшла Леся?
2. Кого вона побачила в їдальні?
3. Що їй запропонували на обід?

Пишу

1. Спиши речення, замінюючи іменники, які повторюються, відповідними займенниками.

1. Птахи дружно взялися до роботи. Птахи невтомно мостили нові гніздечка.

2. Тато читає газету. Тато розповідає останні новини.

3. Ластівка звила під стріхою гніздо. Гніздо зліплене з глини.

4. В розпушену землю упала зернина. Із зернини виросла маленька рослина.

1. Дай відповіді на запитання, уживаючи займенники.

Як тебе звати? Скільки тобі років? У якому класі ти навчаєшся? Тобі потрібна допомога? З ким ти дружиш? Як звати твою вчительку / вчителя?

Досліджую

1. Прочитай загадку, відгадай її. Які займенники використано в загадці?

Він без друзів не існує,
Поважає **їх**, шанує,
Їх, як треба, заміняє
І в біді не залишає.

Не прикметник,
не іменник,
Звуть його усі...

Займенник

§32 Особові займенники
A személyes névmás

Слухаю

Слова ***я***, ***ти***, ***він***, ***вона***, ***воно***, ***ми***, ***ви***, ***вони*** – це **особові займенники**.

1. Послухай та прочитай таблицю. Які слова є займенниками першої особи, другої, третьої?

Однина		*Множина*	
I особа	**я**	*I особа*	**ми**
II особа	**ти**	*II особа*	**ви**
III особа	**він, вона, воно**	*III особа*	**вони**

Читаю

1. Розглянь таблиці. Прочитай, як відмінюються займенники першої, другої і третьої особи в однині та множині.

Однина

Н.	*хто? що?*	**я**,	**ти**,	**він, воно**,	**вона**,
Р.	*кого? чого?*	мене,	тебе,	його,	її,
Д.	*кому? чому?*	мені,	тобі,	йому,	їй,
З.	*кого? що?*	мене,	тебе,	його,	її,
О.	*ким? чим?*	мною,	тобою,	ним,	нею,
М.	*у (на) кому? чому?*	на мені,	на тобі,	на ньому,	на ній.

Множина

Н.	*хто? що?*	**ми**,	**ви**,	**вони**,
Р.	*кого? чого?*	нас,	вас,	їх,
Д.	*кому? чому?*	нам,	вам,	їм,
З.	*кого? що?*	нас,	вас,	їх,
О.	*ким? чим?*	нами,	вами,	ними,
М.	*у (на) кому? чому?*	на нас,	на вас,	на них.

Спілкуюся

1. Дай відповідь на поставлені запитання, використовуючи особові займенники **я**, **ти**, **він**, **вона**, **воно**, **ми**, **ви**, **вони** у відповідному відмінку.

1. Хто зайшов у клас? **2.** До кого звернувся вчитель / вчителька? **3.** Кого запитав учитель / учителька? **4.** На кого можна сподіватися?

Пишу

1. Запиши речення, додаючи особові займенники.

1. ____ прийшла в гості до подруги. **2.** ____ зустрівся з Оленою біля кінотеатру. **3.** ____ зайняв перше місце.

2. Переклади речення з угорської мови українською, запиши їх.

Egy tavaszi délután így szólt Péter az öccséhez, Zolihoz:

– **Én** már elkészültem a leckémmel. **Te** is készen vagy? Ha igen, akkor elmehetnénk horgászni. Megkérem édesanyánkat, **ő** biztosan elenged.

– Anyukám – mondta Péter –, **mi** már megtanultuk a leckénket. Engedd meg, hogy elmenjünk horgászni!

Édesanyjuk mosolygott:

– Jól van, menjetek. De csak **ti** mentek ketten? Hívjátok el a szomszédék két fiát: Imit és Pistit is. Tudom **ők** is szeretnek horgászni.

Досліджую

1. Прочитай текст. Запиши його від третьої особи однини.

Я встаю рано, снідаю, п'ю чай і йду на прогулянку. Ходжу і дихаю свіжим повітрям. Коли я втомлююся, то сідаю відпочивати. А далі йду до річки. Там я купаюся.

Займенники III особи однини змінюються за родами: **він** *(чоловічий рід)*, **вона** *(жіночий рід)*, **воно** *(середній рід)*.

§33 Роль займенника у реченні
A névmás szerepe a mondatban

Слухаю

1. Послухай та прочитай текст. Визнач роль займенників у реченнях.

Моя мама є керівником малого підприємства. Вона – видавець книг. Її поважають і цінують усі працівники. Я дуже люблю свою матусю.

Читаю

1. Прочитай діалог. Знайди всі займенники. На які питання вони відповідають?

– Чого тобі тут, хлопче? Іди собі.
– Мені до командира.
– Тільки до командира?
– Ага.
– Він зайнятий. Не велить пускати.
– Попросіть.
– Не можна.
– Мені дуже треба.
– Навіщо?
– Діло є.
– Ось так... То хіба що мені скажеш.
– Вам?
– Не довіряєш?.. Тільки давай швидше, бо тут заборонено.
– Я хотів спитати...

В. Колодій

У реченні особові займенники можуть бути **підметом** або **другорядним** членом речення.

Спілкуюся

Чому до слів, які вказують на предмети, можна додати інші слова?

Варіант 1

1. Розглянь малюнки, назви предмети. Скажи, до яких із них можна добрати слова **він**, **вона**, **воно**, **вони**.

Варіант 2

1. Перепиши, підкресли головні члени речення. Знайди займенники, визнач їх роль у реченні.

1. Тихо буду я ходити, щоб матусю не збудити. **2.** Ми любимо наш рідний край. **3.** Мені найбільше подобаються уроки читання. **4.** Прийшла весна, а за нею і тепло настало.

Пишу

1. Перепиши текст, дописуючи необхідні займенники.

У селі

Влітку ____ жила в селі у бабусі. Там у ____ було багато подруг. Дівчата ходили зі ____ в ліс, показували ____ свою школу. Бабуся пекла ____ смачні пиріжки.

Досліджую

1. Перепиши речення. Знайди займенники, визнач їх роль.

1. Людей буду я любити, добро і ласку їм чинити. **2.** Для нас відкриті всі путі, аби учився добре. **3.** Хороша книга – то найвірніший друг. **4.** З нею ти ніколи не розлучишся *(О. Донченко)*.

Слухаю та читаю

Вчіться, діти!

Милі діти, вчіться пильно,
будуть із вас люди,
бо знання лиш тому другом,
хто його здобуде.
Бо хто як собі постелить,
так він буде спати,
а зросте зерно з учіння –
сам він буде жати.
Бо й тому потрібно вміти,
хто у полі косить,
без знання його робота
плоду не приносить.

В. Гренджа-Дóнський

Спілкуюся

1. Зроби звуко-буквений аналіз слів: **вчиться**, **пильно**, **знання**.

2. Знайди в тексті займенники та напиши їх у зошиті.

3. Хто головні герої тексту?

4. З якою моральною порадою звертається автор до читачів? Знайди в тексті ці слова та прочитай.

5. Поясни, як ти розумієш значення виділеного речення.

6. Прочитай слова, які висловлюють головну думку вірша.

Пишу

1. Поясни лексичне значення слова **зерно** в таких словосполученнях:

а) зросте зерно з учіння;
б) зросте зерно пшениці.

Досліджую

1. Яка справа із шкільного життя є найважливішою для тебе?

Повідомлення. Документи

1. Прочитай та зверни увагу на повсякденні паперові та електроні повідомлення.

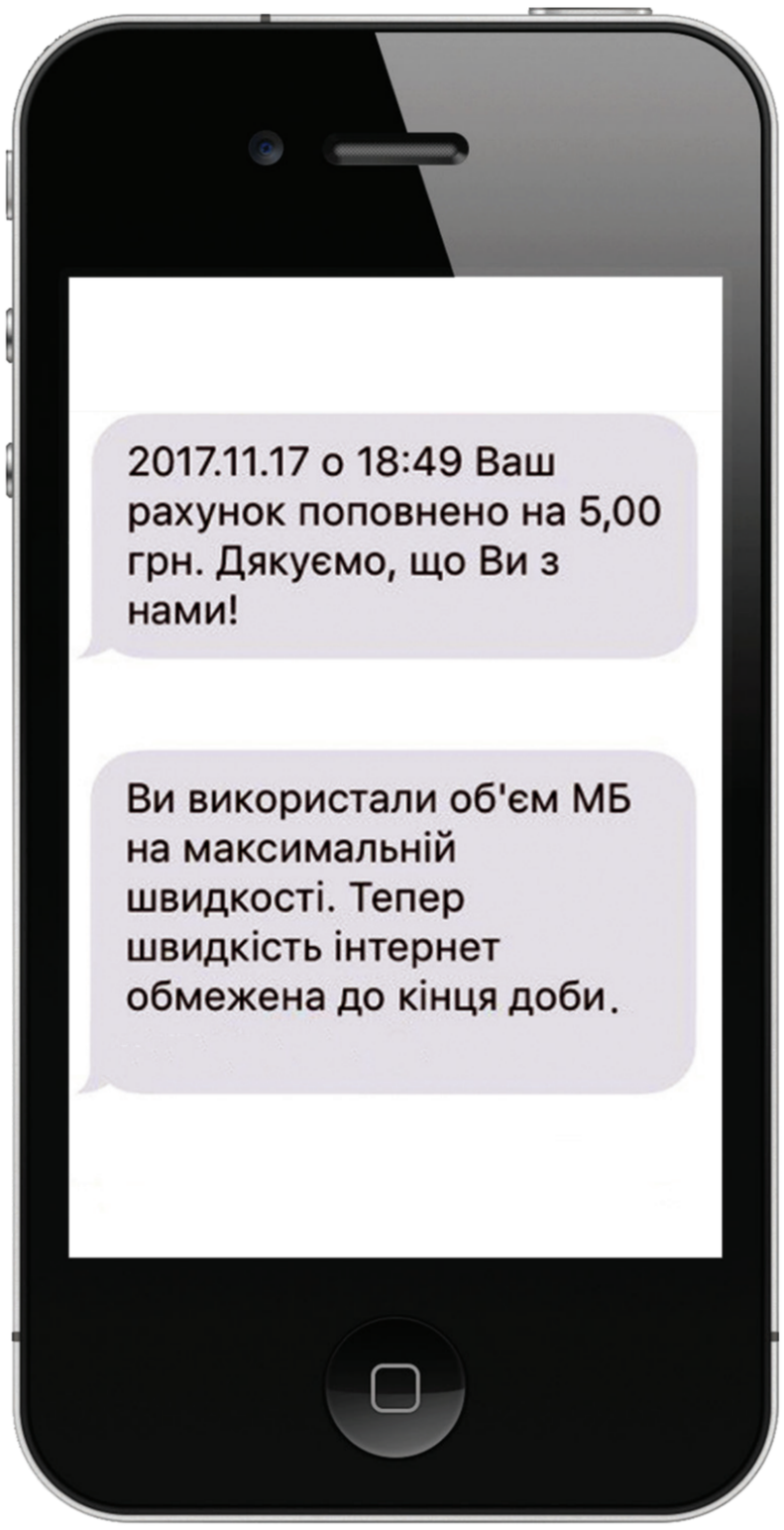

ЕКСПРЕС-НАКЛАДНА №

59 0003 1137 6003

Дата оформлення

Розрахункова дата прибуття

ВІДПРАВНИК	Приватна особа Янченко Дар'я м. Київ, Відділення №252 (до 30 кг на одне місце): Тел.
ОДЕРЖУВАЧ	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ Осипюк Михайло м. Бровари, Відділення № 6 (до 30 кг на одне місце), Тел.:
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВІДПРАВЛЕННЯ	Тип відправлення: Посилка Вага: 0.5(фактична) Місць: **1** (2142462297) Опис: **Годинник** Оголошена вартість: **550грн.** Додаткова інформація: **Відправлення під час приймання не оглядалося**
	Доставку сплачує відправник: 28 грн. (Двадцять вісім гривень 00 копійок) Готівковий розрахунок

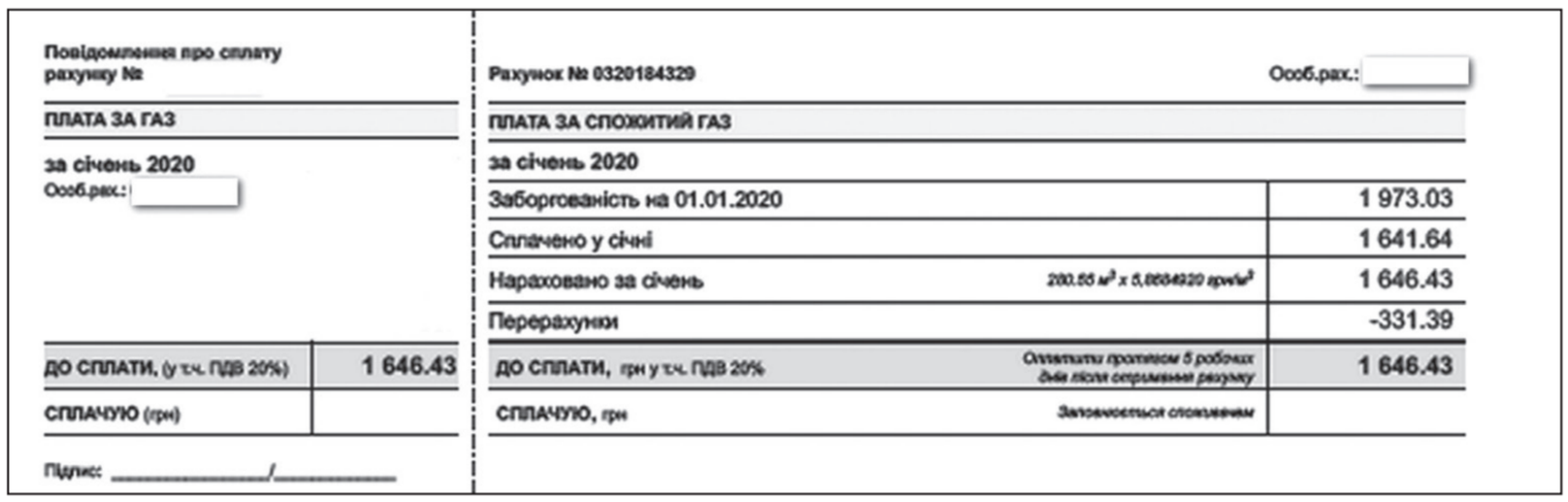

Повідомлення про сплату рахунку №		Рахунок № 0320184329		Особ.рах.:
ПЛАТА ЗА ГАЗ		ПЛАТА ЗА СПОЖИТИЙ ГАЗ		
за січень 2020 Особ.рах.:		за січень 2020		
		Заборгованість на 01.01.2020		1 973.03
		Сплачено у січні		1 641.64
		Нараховано за січень	200.55 м³ x 5,8684920 грн/м³	1 646.43
		Перерахунки		-331.39
ДО СПЛАТИ, (у т.ч. ПДВ 20%)	1 646.43	ДО СПЛАТИ, грн у т.ч. ПДВ 20%	Оплатити протягом 5 робочих днів після отримання рахунку	1 646.43
СПЛАЧУЮ (грн)		СПЛАЧУЮ, грн	Заповнюється споживачем	
Підпис: _____/_____				

2. Робота в групі. Обговоріть із однокласниками / однокласницями та з батьками, як треба ставитися до документів.

Загально очікувані результати

1. Прочитай текст і знайди займенники.

Вчіться, діти!

Милі діти, вчіться пильно,
будуть із вас люди,
бо знання лиш тому другом,
хто його здобуде.
Бо хто як собі постелить,
так він буде спати,
а зросте зерно з учіння –
сам він буде жати.

В. Гренджа-Дóнський

2. Дай відповіді на запитання.

1. Які слова називаються займенниками?
2. На які питання вони відповідають?
3. За чим змінюються займенники?
4. Яка роль займенників у реченнях?

3. Підкресли займенник:

а) сонце;
б) шість;
в) тобі;
г) жовтий.

4. До третьої особи належать займенники:

а) я, ми;
б) ти, ви;
в) він, вона, воно, вони;
г) ми, ви.

5. Слова **ти**, **ви** є займенниками:

а) 1-ї особи;
б) 2-ї особи;
в) 3-ї особи.

Конкретно очікувані результати

1. Прочитай, визнач тип тексту. Знайди і випиши займенники, визнач їх особу та число.

Зима і літо

Федя любить зиму, а я – літо.

– Влітку краще, – кажу я. – Улітку сонечко. Багато квітів.

– Ні, взимку краще, – говорить Федя. – Можна сніговика ліпити, кататися на ковзанах, з'їжджати з гірки на санчатах, ходити на лижах.

– Узимку не можна купатися, – кажу я. – І засмагати теж.

– Улітку спека, – говорить Федя. – Ні морозу, ні снігу немає.

Ось так ми і сперечалися. Федя – хороший лижник, а я – плавець. Тому Федя любить зиму, а я – літо.

Ми сперечалися всю осінь. А взимку Федя навчив мене бігати на лижах, і я теж полюбив зиму. Тепер я обов'язково навчу Федю плавати, щоб він полюбив літо.

Л. Сергєєв

2. Займенник – це частина мови, яка:

а) означає дію предмета;
б) називає предмет;
в) вказує на предмет, але не називає його.

3. Підкресли особові займенники:

а) хто? що? який? чий? котрий?
б) той, та, ті, цей, ця, ці;
в) я, ти, він, вона, воно, ми, ви, вони.

4. Утвори словосполучення із займенниками, що в дужках.

Не було *(кого?)* (я, ти, він, вона).

5. Знайди в тексті «Яка професія найкраща» три займенники.

Слухаю та читаю

Працьовита ніч

Олегові не спиться.

– Тату, а ти коли лягатимеш?

– Ще кілька годин посиджу.

– Тату, а як ти ляжеш спати, це усі-усі дорослі поснуть також?

– Ні, звичайно.

– Так ніч же!.. Ти ж сам казав: відпочинок потрібен усім.

– Казав. І зараз кажу. Але є багато такої роботи, яка не закінчується ніколи. Чимало людей працює і вночі.

– Уночі? – дивується син.

– Так, уночі. Спеціальні зміни. Подивись-но, надворі ніч, а як є потреба – натиснув вимикач – і в кімнаті засвітилося світло.

А комусь треба чаю підігріти. Відкрив кран – набрав води, увімкнув газ – закипів чайник. Виходить, хтось подбав про це.

Вранці підемо до магазину, а туди вже привезли й свіже молоко, й пухкий свіженький хліб.

– А я думаю – ніч так ніч... Усі сплять.

– Ні, синку. Виходить, і ніч роботяща. Ну, а ти спи. Уже час. Завтра рано до школи.

В. Сухомлинський

Спілкуюся

1. Яка головна думка тексту?

Пишу

1. Напиши в зошиті абзац, який сподобався. Поділи текст на частини.

Досліджую

1. Люди яких професій працюють уночі? Назви їх.

Вистава. Програма

1. Розглянь уважно інформацію. Про що йдеться?

2. Робота в групі. Обговоріть обов’язки ваші та батьків.

По волосинці

Прийшовши до лісу, бабуся з внуком сіли відпочити. Вони побачили, як до куща прилетіла маленька пташка. У дзьобику вона принесла волосинку. Петрик тихенько підвівся й глянув на кущ. Він побачив велике волосяне гніздо.

Пташка часто прилітала до гнізда, щоразу приносячи по волосинці. Петрик від подиву й хвилювання стояв, широко відкривши очі.

– Бабусю, – пошепки запитав він, – невже вона по волосинці носила й збудувала таке велике гніздо?

– Так, по волосинці, – відповіла бабуся. – Це працьовита пташка.

Петрик стояв задуманий. Через хвилину він сказав:

– Бабусю, я нестиму з лісу ваше пальто...

В. Сухомлинський

Спілкуюся

1. Знайди в тексті всі займенники. Визнач рід.

2. Поясни правопис слі: **дзьобику**, **куща**, **працьовита**, **пальто**.

3. Хто головні герої тексту?

4. Де відбувається подія?

5. Як ти вважаєш, про що думав Петрик?

6. Що вразило Петрика? Чому?

7. Яка головна думка оповідання?

8. Який висновок із ситуації зробив Петрик? А який – ти?

9. Чому Петрику стало шкода бабусі?

Пишу

1. Напиши в зошиті улюблений уривок.

Досліджую

1. Які прислів'я про працю ти знаєш?

1. Бджола мала, а й та працює.

2. На дерево дивись, як родить, а на людину, як робить.

СЛОВНИК

в дзьо́бику – **a csőrében**
воло́сяне гніздо́ – **hajszálból, szőrből font**
по́шепки – **halkan, suttogva**
окра́йчик – **a kenyér szélét, sarkát**

Кожна людина повинна

Мати з маленьким Петриком сіли у вагон, їдуть вони в далеке південне місто, на берег теплого моря – відпочивати.

Вечоріло. Мати послала на лавці постіль для себе і на окремій лавці – для Петрика. Хлопчик з'їв смачну булку з курячою ніжкою і яблуко. Ліг на м'яку подушку й питає матір:

– Мамо, ви говорили, поїзд веде машиніст. А вночі хто веде поїзд?

– І вночі – машиніст, – відповіла мати.

– Як? – здивувався Петрик. – Невже він уночі не спить?

– Не спить, синку.

– Ми спимо, а він не спить? – ще більше здивувався Петрик.

– Так, машиніст не спить.

– Як же це так? – не міг зрозуміти Петрик. – Адже йому спати хочеться.

– Хочеться, але він повинен вести поїзд. Кожна людина повинна.

– І я повинен? – запитав Петрик.

– І ти повинен.

– І що ж я повинен?

– Бути людиною, – відповіла мати. – Це – найголовніше.

В. Сухомлинський

Спілкуюся

1. Знайди в тексті всі займенники. Напиши їх, визнач особу.

2. Поясни правопис слів: **з'їв**, **м'яку**, **йому**.

3. Назви час події.

4. Що зацікавило Петрика?

5. Про що хлопчик дізнався від мами?

6. Що означає вислів «бути людиною»?

7. Про яку професію ти мрієш?

8. Яка головна думка тексту?

Пишу

1. Випиши із другого абзацу всі іменники і прикметники у дві колонки.

Досліджую

1. Люди яких професій працюють уночі?

СЛОВНИК

ваго́н – **vasúti kocsi, vagon**

машині́ст – **gépész, mozdonyvezető**

посла́ла на ла́вці по́стіль – **megágyazott a vasúti padon (ülésen)**

Загально очікувані результати

1. Петрика з оповідання В. Сухомлинського «По волосинці» здивувала:

а) бабуся;
б) пташка;
в) волосинка.

2. Назви оповідання, у якому головними героями є:

бабуся, внук, пташка.

3. Доповни речення словами із вірша Л. Савчук «Руки».

У матусі рука ____ і ____.
У моряка ____ й ____.
У сталевара ____, ____.
У хлібороба ____.

4. Добери до назв предметів їхні ознаки (за оповіданням В. Сухомлинського «Чорні руки»).

Тісто було ____.
Крила голуба ____.
Руки у бабусі ____.
Голуб ____.

5. Знайди в оповіданні В. Сухомлинського «Працьовита ніч» синоніми до слова **працьовита**.

Конкретно очікувані результати

1. Анатолій Костецький є автором вірша:

а) «Руки»;
б) «Вчіться, діти!»;
в) «Головна професія».

2. Поясни зміст одного із прислів'їв (у формі розповіді).

1. Чого навчишся й будеш вміти –
за плечима не носити.

2. Чого Івась не навчився,
того й Іван знати не буде.

3. Установи послідовність рядків вірша Н. Забіли «Нам треба вчитися». Прочитай строфу.

– і кожна з них цікава,
– яка ж найкраща справа?
– що я ще й досі не добрав –
– В країні нашій стільки справ,

4. Допиши міркування.

Бути людиною – це ... .

5. Визнач назви творів за допомогою малюнків.

§34 Дієслово
Az ige

Слухаю

1. Послухай та прочитай вірш, спиши його і підкресли дієслова.

Всім, хто тче, будує, сіє,
вчить, лікує, хліб пече,
добрих пестить і леліє,
а з недобрим бій веде,–
тим я дякую усім.
«Здрастуйте!» – кажу я їм.

За Р. Гамзатовим

Читаю

1. Прочитай текст. Чого в ньому не вистачає? Добери із довідки необхідні дієслова і перепиши текст.

Навесні ____ з теплого краю жайворонок. На полі ____ він у землі маленьку ямку. Жайворонок ____ гніздечко і сів ____ пташенят. Скоро ____ пташенята. Жайворонок ____ діток, ловив і ____ для них черв'яків та комах.

Довідка: знайшов, прилетів, звив, з'явилися, висиджувати, годував, носив.

Спілкуюся

1. Розглянь малюнки. Склади і запиши речення за змістом кожного малюнка. Підкресли слова, що означають назви дій предметів.

Слова, які означають дію предмета і відповідають на питання ***що робити? що робить? що робив? що буде робити?***, називаються **дієсловами**.

Пишу

Варіант 1

1. Утвори від іменників та прикметників споріднені дієслова.

Зразок. Читання – читати, зимовий – зимувати.

Продавець – ____, хворий – ____,
малювання – ____, веселий – ____,
вчитель – ____, зелений – ____,
письмо – ____, молодий – ____,
праця – ____, слухняний – ____.

Варіант 2

1. Прочитай групи слів, постав до них питання, визнач дієслова.

Праця, працьовитий, працювати, працівник.
Зелений, зеленіти, зелень, зеленіє.
Думати, задуманий, думка, придумай.
Веселий, веселитися, весело, веселка.

Досліджую

1. Прочитай текст. Випиши дієслова. Про що ти дізнався з цього тексту?

Наші предки ліпили посуд руками і випалювали його на вогнищі. Уже в ті далекі часи люди прикрашали вироби простими малюнками. Гончар робить із глини горщики, миски, глечики, кухлі. Він передає свій досвід молодим. Вони продовжують цю цікаву і корисну справу.

§35 Неозначена форма дієслова
A főnévi igenév (infinitivus)

Слухаю

Неозначена форма – це початкова форма дієслова. Дієслова́ в неозначеній формі відповідають на питання ***що робити? що зробити?*** Наприклад: *читати, учитися, прочитати*.

1. Послухай та прочитай прислів'я. Випиши з них дієслова, які стоять в неозначеній формі.

1. Море переплисти – не кусок хліба з'їсти. **2.** Коли почав орати, то в сопілочку кинь грати. **3.** У криницю воду лити – тільки людей смішити. **4.** Краще добре робити, ніж погано говорити. **5.** На чужу роботу дивитися – ситому не бути. **6.** Щоб добре жити, треба працю любити.

Читаю

1. Доповни речення дієсловами в неозначеній формі.

1. Мама хоче ____ пироги. **2.** Кожен повинен ____ сина і ____ дерево. **3.** Треба ____ до порад старших. **4.** У сосновому лісі легко ____. **5.** Звичаї свого народу треба ____.

Довідка: заблукати, пам'ятати, спекти, посадити, виростити, прислухатися.

Спілкуюся

1. Утвори від дієслів неозначену форму і запиши за зразком.

Зразок. Пише – *(що робити?)* писати.

Ходить, грає, йде, співає, вчить, росте, живемо, виконав, малював, мовчить, слухає, розмовляємо, вишиває, майструє.

Пишу

Варіант 1

1. Прочитай і скажи, чи так ти робиш. Перепиши текст, підкресли дієслова в неозначеній формі.

Поради дитячого лікаря

Уранці корисно робити зарядку. Щодня треба чистити зуби. Перед їжею – мити руки. Шкідливо читати лежачи. Корисно перед сном умиватися і провітрювати кімнату.

Варіант 2

1. Прочитай вірш. Випиши дієслова в неозначеній формі.

Хотіла б я піснею стати
у сюю хвилину ясну,
щоб вільно по світі літати,
щоб вітер розносив луну.

Щоб геть аж під яснії зорі
полинути співом дзвінким,
упасти на хвилі прозорі,
буяти над морем хитким.

Леся Українка

Досліджую

1. Перепиши речення, підкресли дієслова в неозначеній формі.

1. Ластівка стала щебетати, господаря викликати *(Зі щедрівки)*.

2. У травні можна почути перший грім.

3. Кличе поле косарів косити.

4. Треба нам спати всю ніченьку, йдемо жати пшениченьку *(Зі жниварської пісні)*.

Рости, рости, квіточко, гарненько,
Щоб було на землі веселенько.

Складання твору-опису

Leíró szöveg szerkesztése

1. Розглянь уважно кожний малюнок. Які пори року зображено на них? За поданими малюнками й опорними словами склади твір-опис на одну із запропонованих тем (за вибором).

Зима

Опорні слова: білий пухнастий сніг, твердий синявий сніг, сніг грав на сонці самоцвітами, сніжинки кружляють над деревами, чисте прозоре повітря, темні стовбури дубів, срібна кора берези, невимовна краса зимового лісу.

Весна

Опорні слова: біжать дзвінкі струмки, тепле лагідне сонечко, легенький ніжний вітерець, чудернацькі сережки-котики, прозоре плесо води, терпкий аромат зеленої трави, синьоокі проліски, чудова ніжна мелодія жайворонка, перша трудова пісня бджоли, невидимий оркестр весни.

Літо

Опорні слова: чарівний літній ранок, блищать крапельки роси, повітря чисте, прохолодні хвилі, легенький вітер колише жита, під вагою зерна низько хилиться до землі колосся, пшениця стоїть стіною, пливуть біленькі хмарки, сонце лягає спати, місяць танцює в тихому дзеркалі води.

Осінь

Опорні слова: жовтокоса чарівниця, осінь примчала на золотому коні, золоте вбрання, віночок із золотого колосся та осінніх квітів, янтарний виноград, частує всіх своїми дарами, чарівна осінь, на землі рясніє барвистий килим, зібрала всіх у лісі на останнє свято.

2. Робота в групі. Обговоріть ваші твори з однокласниками / однокласницями.

Слухаю та читаю

Державний Гімн України

Слова ***Павла Чубинського***

Музика ***Михайла Вербицького***

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

П р и с п і в:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Спілкуюся

1. Які державні символи ти знаєш? Назви їх.

2. Де ти їх бачив? Назви ці місця.

3. У яких випадках виконують Гімн України?

4. Хто може співати гімн: **а)** академічний хор; **б)** артисти; **в)** усі.

5. Які ще державні свята ти знаєш? Назви їх.

Пишу

1. Спиши приспів гімну.

Досліджую

1. Які ще вірші ти знаєш про символіку України? Розкажи.

Державні свята

1. Розглянь уважно малюнки. Що тобі відомо про ці свята?

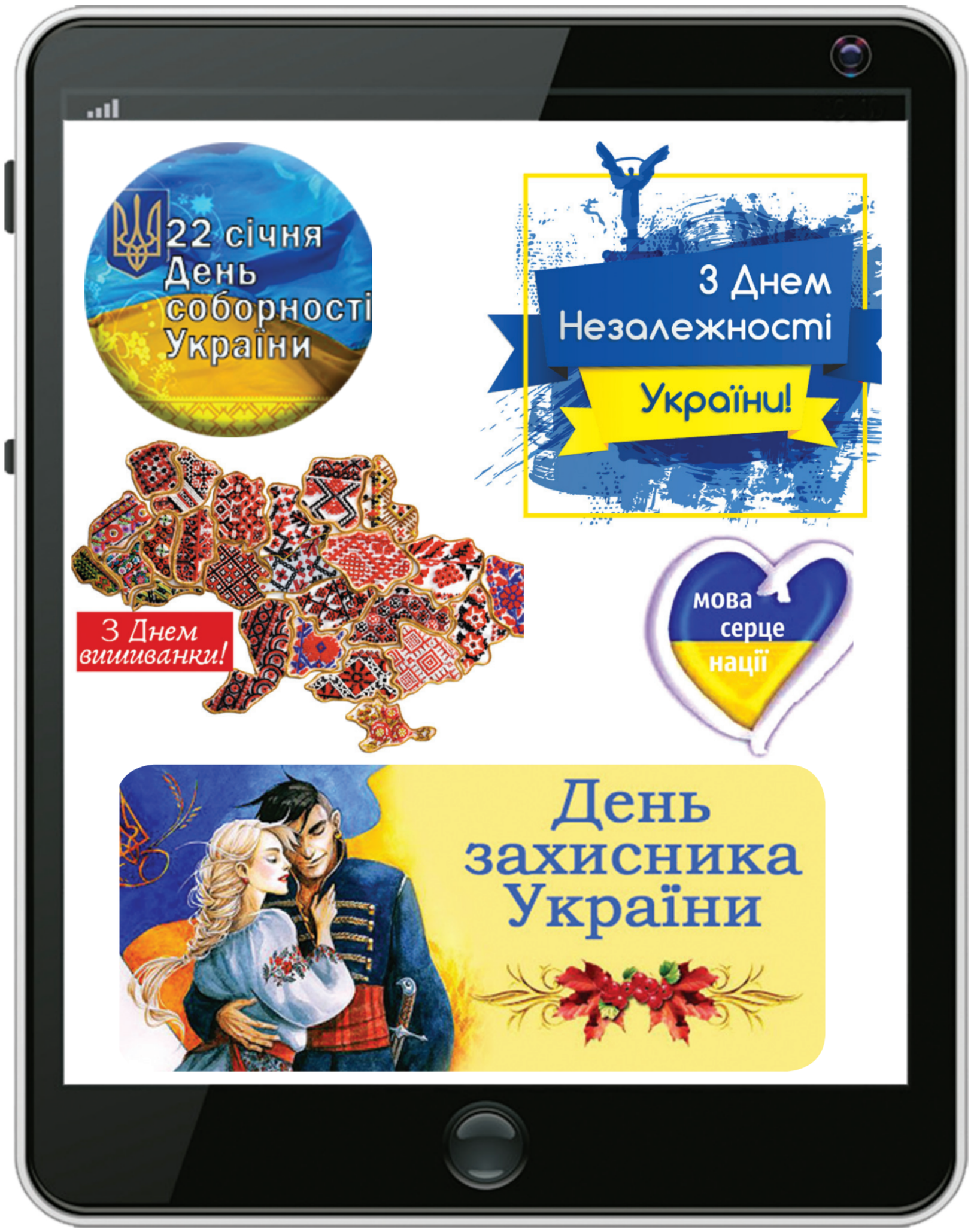

2. Робота в групі. Обговоріть із однокласниками / однокласницями, які ще державні свята ви знаєте.

Древній Київ

Давній народ, який оселився над Дніпром, називався полянами. Жили поляни родинами і мали своїх князів. Були серед них три брати: одного звали Кий, другого – Щек, третього – Хорив. І була в них сестра Либідь.

Поселився Кий на одній горі. Щек – на другій, що тепер зветься Щекавицею. А Хорив – на третій горі. Від нього вона назвалася Хоревицею.

Збудували брати місто і на честь старшого брата назвали його Києвом. Навколо міста росли ліси, дрімучі бори. Водилися там різні звірі. І жили там люди тямущі і працьовиті.

У багатьох походах побував Кий. А повернувся в своє місто на горах, тут і помер. І брати його Щек і Хорив, і сестра їхня Либідь тут похоронені. Від імені сестри й стала річка, яка впадає зараз у Дніпро, називатися Либіддю. Після смерті братів рід їхній довго князював у полян, у древньому місті Києві.

За літописом

* * *

В нас велика Батьківщина,
Та одна ми є родина:
Українці з гір і долів,
Зі степів гучних просторів.
Різні в кожного убори,
Говір, вишивка, узори,
Але кожен промовляє:
«Україна нас єднає»!

І. Макота

Спілкуюся

1. Що ти знаєш про заснування міста Києва?

2. Хто головні герої тексту?

3. Прочитай уважно ще раз 3 і 4 речення.

4. Чому місто назвали Києвом? Знайди в тексті та прочитай третій абзац.

5. Чому річка, яка впадає у Дніпро, називається Либіддю?

6. Чи довелося тобі побувати в Києві?

Пишу

1. Знайди в тексті всі дієслова. Запиши їх.

2. Зроби звуко-буквений аналіз слів: **Кий**, **Щек**, **Либідь**.

3. Поясни правопис слів: **своїх**, **Щекавицею**, **нього**, **Хоревицею**.

Досліджую

1. Розкажи, чому ти можеш пишатися рідним краєм.

§36 Часи дієслова

Az ige ideje

Слухаю

1. Послухай вірш. Перепиши, підкресли дієслова, постав до них питання і визнач час.

Все навколо зеленіє,
Річка ллється і шумить.
Тихо-тихо вітер віє,
Із травою гомонить.

Як тут всидіти у хаті,
Коли все живе цвіте!
Скрізь дзвенять пташки крилаті,
Сяє сонце золоте...

Олександр Олесь

Читаю

1. Постав питання до дієслів, випиши їх у три колонки.

Минулий час *(що робив?)*	**Теперішній час** *(що робить?)*	**Майбутній час** *(що буде робити?)*
писав	пише	буде писати

Читав, співає, читатиме, малює, буде співати, співав, малював, читає, буде малювати.

В українській мові дієслова змінюються за часами. Дієслова **теперішнього** часу відповідають на питання ***що робить?***, **минулого** – ***що робив? що зробив?***, **майбутнього** – ***що буде робити? що зробить?***

Спілкуюся

1. Розглянь малюнки. Назви слова, що вказують на дію.

Що буде робити?

Що робив?

Що робить?

Пишу

1. Перепиши прислів'я, уставляючи слова з довідки.

Правда у вогні не ____ і у воді не ____. Не ____ з другого, щоб тобі не ____ того. Чого не ____, про те не ____. Семеро одного не ____. Хто не ____, той не ____.

Довідка: смійся, тоне, знаєш, горить, працює, було, їсть, чекають, говори.

Досліджую

1. Запиши народні прикмети, підкресли дієслова, усно визнач, у якому часі вони вжиті.

1. Зозуля кує на голому дереві – буде мороз. **2.** Ранкове сонце здається зеленим – похолодає. **3.** Грім у березні віщує заморозки. **4.** Вранці чути грім – увечері буде дощ. **5.** На теплу сонячну погоду навесні: хмари пливуть високо, соловей співає всю ніч. **6.** Бджоли літають недалеко від вулика перед дощем.

§37 Теперішній час дієслова
Az ige jelen ideje

Слухаю

1. Послухай та прочитай вірш, знайди дієслова, визнач їх час та особу.

Світає,
Край неба палає,
Соловейко в темнім гаї
Сонце зустрічає.

Тихесенько вітер віє,
Степи, лани мріють,
Між ярами над ставами
Верби зеленіють.

Т. Шевченко

Читаю

1. Прочитай таблицю, зверни увагу на особові закінчення дієслів теперішнього часу.

Особа	Однина
1-ша	**я** пишу, читаю, біжу, стою;
2-га	**ти** пишеш, читаєш, біжиш, стоїш;
3-тя	**він**, **вона**, **воно** пише, читає, біжить, стоїть.

Особа	Множина
1-ша	**ми** пишемо, читаємо, біжимо, стоїмо;
2-га	**ви** пишете, читаєте, біжите, стоїте;
3-тя	**вони** пишуть, читають, біжать, стоять.

Спілкуюся

1. Розглянь малюнки, назви слова, що вказують на дію в теперішньому часі.

Варіант 1

1. Із поданих дієслів вибери дієслова теперішнього часу 1-ої особи однини і 1-ої особи множини. Запиши їх у дві колонки.

Питаю, шию, шиють, питаємо, говорю, кажу, кажемо, шиємо, просимо, просить, говоримо, прошу, йду, йдемо, йдеш, йдуть.

Варіант 2

1. Запиши вірш, уставляючи із довідки пропущені дієслова.

Я без діла не ____,
Гарні квіти ____.
Рано брата ____,
Бо в садок його ____.

Довідка: воджу, сиджу, розбуджу, посаджу.

Варіант 1

1. Від неозначеної форми дієслів утвори дієслова теперішнього часу першої особи однини і запиши їх за зразком. Підкресли букви, якими позначені звуки, що чергуються.

Зразок. Сидіти – сиджу.

Будити, ходити, возити, косити, садити.

Варіант 2

1. За зразком продовж змінювання дієслів теперішнього часу за особами і числами.

Зразок. Я їду, бережу, кидаю, мандрую, люблю.
Ти ... , ... , ... , ... , ...
Він ... , ... , ... , ... , ...

Їхати, берегти, кидати, мандрувати, любити.

Слухаю та читаю

Український віночок

Мабуть, кожна дівчинка вміє плести віночок – із жовтих сонечок-кульбаб чи з кленових листочків, короною чи просто, з'єднуючи в барвисте коло лісові й лугові квіти.

Упліталося до віночка багато різних квітів, як-от: ружа, калина, безсмертник і деревій. Де б не проросла ця рослина, там вона завше цвіте. Тому й люди вплітали її до віночка як символ нескореності.

А барвінок до людської оселі, до городу тягнеться. Узимку відвар барвінку п'ють від простуди, влітку барвінком прикрашають святковий хліб, хату, плетуть з нього весільні віночки. Цілий рік його шанують, бо вважають символом життя.

А безсмертник дарує здоров'я нашому роду людському. Цвіт вишні та яблуні – символ материнської любові. Любисток і волошки у віночку – це символ людської відданості.

Т. Колесник

Спілкуюся

1. Знайди в тексті дієслова та визнач час.

2. Поясни правопис слів: **сонечок-кульбаб**, **з'єднуючи**, **п'ять**, **здоров'я**.

3. Назви квіти, з яких можна сплести віночок.

4. Знайди в тексті і прочитай, що говориться про: **а)** барвінок; **б)** безсмертник; **в)** цвіт вишні, яблуні; **г)** любисток, волошки.

5. Які лікувальні властивості цих рослин і чому їх називали оберегами?

6. До якого жанру належить цей текст?

Мій рідний край

Завітайте в Прикарпаття,
Завітайте, люди добрі,
Завжди будем раді вам.
Хлібом-сіллю вас зустрінем,
Гарну пісню заспіваєм –
Шану вашим світлим дням.

П р и с п і в:
Край, мій рідний край,
Пісенний край завзяття і труда,
Ти – моя любов,
Ти рідна матінко, моя земля!

М. Мозговий

Пишу

1. Чи доводилося тобі чути раніше пісню на слова вірша «Мій рідний край»?

Досліджую

1. Які ще квіти, крім тих, які згадуються в тексті, ростуть у твоїй місцевості?

СЛОВНИК

волóшки – **búzavirágok**
безсмéртник – **vasvirág, szalmavirág**
оберíг – **megvéd, megóv**
барвíнок (могільник) – **télilonc, télizöld**
любúсток – **lestyán (orvosi)**
деревíй (тисячолистник) – **cickafark, egérfarkfű**
клен – **juharfa, jávorfa**
сúмвол нескóреності – **a leigázhatatlanság jelképe**
сúмвол вíддaності – **a hűség, az odaadás jelképe**

Журавлиний край

З давніх-давен, долаючи негоду, назустріч сонцю й теплу летять над землею журавлі.

Куди пролягає їхня нелегка путь?

Цікаві очі вдивляються в підхмар'я, допитливі вуха вслухаються в тужливе: кру, кру, кру... І вже здається, що попереду зграї – сонцесяйний могутній крун (так називали журавлів наші давні предки). Його великі й дужі крила виблискують у сонячних променях і вказують дорогу іншим птахам.

Упевнено веде свою зграю крун додому, туди, де затишно й тепло, де небо волошково-синє, а сонце лагідне й привітне, де повноводні річки й мальовничі плеса озер, де духмяні трави й неозорі лани, де мирні й працьовиті люди-орачі, що своїми добрими руками примножують багатства землі.

Знає крун, що немає найменшої небезпеки від тих людей, адже люблять і поважають вони птахів, а надто журавлів. Ця любов і повага проросли дивним цвітом у народній душі. Яких тільки журавлів не вигадали наші предки! Це й дерев'яний журавель біля криниці, і кмітливий журавель з казки, і журавель-мрія – прислів'я... Можливо, навіть землю свою назвали вони на честь золотокрилих крунів-журавлів Україною – журавлиним краєм.

О. Данилевська

Спілкуюся

1. Знайди в тексті дієслова та визнач час.

2. Поясни правопис слів: **давніх-давен**, **підхмар'я**, **волошково-синє**, **люди-орачі**, **крунів-журавлів**.

3. Прочитай уважно оповідання, склади до нього план.

4. Перекажи оповідання за планом.

5. Куди веде свою зграю крун?

6. За що люди люблять і поважають цих птахів?

7. Розглянь малюнок і розкажи, що на ньому зображено.

8. Чи відповідає малюнок описаному в тексті?

Пишу

1. Запиши в зошит останній абзац. Підкресли дієслова. Постав їх у неозначеній формі.

Досліджую

1. Чому Україну називають журавлиним краєм?

СЛОВНИК

журавли́ний край – **a darvak hazája (itt)**

дола́ючи него́ду – **leküzdve a rossz időjárást**

підхма́р'я – **égbolt**

тужли́ве – **szomorú, bánatos**

санцеся́йний крун – **verőfényes, napfényes**

лю́ди-орачі́ – **földműves (ember)**

Загально очікувані результати

1. Що єднає всіх людей? Скажи про це словами з вірша І. Макоти.

2. Автором вірша «Мій рідний край» є:

а) Наталя Забіла;
б) Інна Савицька;
в) Микола Мозговий.

3. Пригадай, з якого твору ці слова:

Були серед них три брати: одного звали Кий, другого – Щек, третього – Хорив. І була в них сестра Либідь. Поселився Кий на одній горі. Щек – на другій, що тепер зветься Щекавицею. А Хорив – на третій горі.

а) «Журавлиний край»;
б) «Древній Київ»;
в) «Зерна мудрості».

4. Поєднай правильно назви квітів, що вплітаються до українського віночка, з їх символами.

Барвінок –	символ нескореності;
безсмертник –	символ материнської любові;
любисток і волошка –	символ людської відданості;
калина –	символ життя;
цвіт вишні та яблуні –	символ здоров'я.

5. На честь котрого із братів назвали місто Києвом?

а) Хорива;
б) Щека;
в) Кия.

Конкретно очікувані результати

1. За змістом оповідання О. Данилевської «Журавлиний край» добери до слів-назв ознак слова-назви предметів, які вони характеризують.

Сонцесяйний могутній ____;
великі й дужі ____;
волошково-синє ____;
лагідне й привітне ____;
повноводні ____;
мирні й працьовиті ____.

2. Продовж словами із тексту:

Яких тільки журавлів не вигадали наші предки! Це ...

3. Пригадай, про яку рослину йде мова.

Цілий рік його шанують, бо вважають символом життя.

а) ружа;
б) барвінок;
в) безсмертник.

4. Намалюй у зошиті кросворд. Розгадай його.

1. На честь якого із братів гора називається Щекавицею?
2. Як називалась його сестра?
3. Як називається наша Батьківщина?
4. Назви ім'я брата, на честь якого назвали гору Хоревицею.

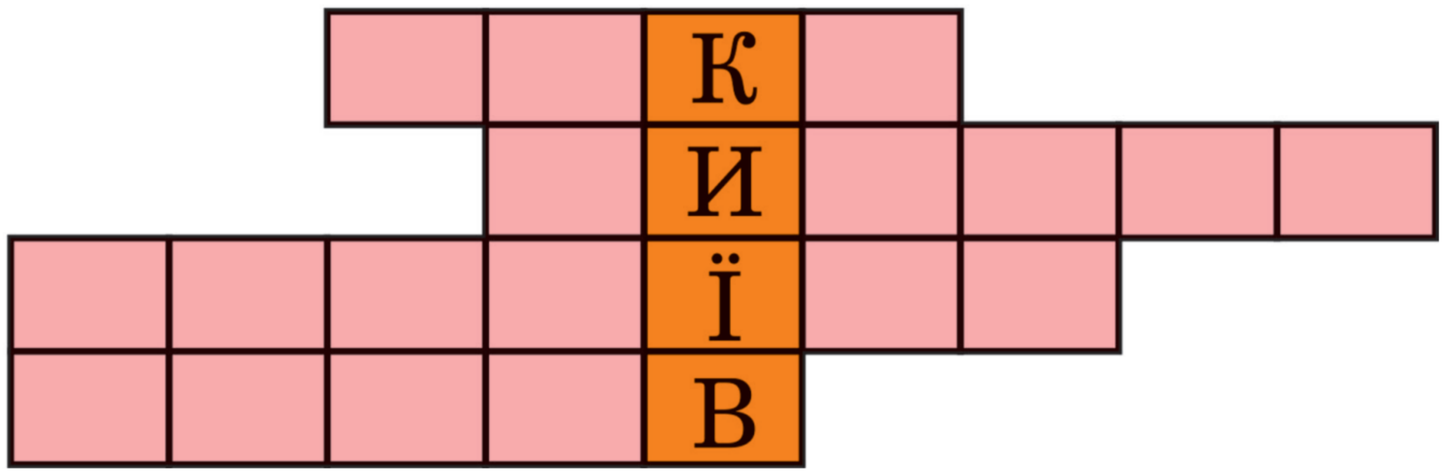

5. Склади твір-розповідь про свій рідний край.

§38 Минулий час дієслова
Az ige múlt ideje

Слухаю

1. Послухай та прочитай текст. Назви дієслова минулого часу. Визнач рід і число.

Материнка

Жили на світі хлопчик і дівчинка. Життя їх було веселим і безтурботним, бо поруч була мама. Та несподівано родину спіткало горе: занедужала і злягла матуся. Більше вона не підвелася, померла. Засипали неньку сирою землею. Зостались діти сиротами. Щоденно ходять вони на могилу, плачуть, благають матір повернутися до них, бо важко живеться сиротам. Одного разу, побиваючись за матусею, побачили діти на могилі запашну квітку. Вони повірили, що то мати з'явилася до них в образі квітки, і назвали її материнкою.

З легенди

Читаю

1. Прочитай таблицю. Як змінюються дієслова минулого часу в однині?

Рід	Однина	Множина
чоловічий	читав	читали
жіночий	читала	
середній	читало	

Дієслова минулого часу змінюються за **числами**, а в однині – за **родами**.

Спілкуюся

1. Розглянь малюнок. Прочитай текст. Чого в ньому не вистачає? Добери із довідки необхідні дієслова і перепиши текст.

Навесні _____ з теплого краю жайворонок. На полі _____ він у землі маленьку ямку. Жайворонок _____ гніздечко і сів _____ пташенят. Скоро _____ пташенята. Жайворонок _____ діток, ловив і _____ для них черв'яків та комах.

Довідка: знайшов, прилетів, звив, висиджувати, годував, носив, з'явилися.

Пишу

Варіант 1

1. Від дієслів теперішнього часу утвори минулий час.

Зразок. Стоїть – стояв, стояла, стояло, стояли.

Ходить, росте, співає, грає, мріє, несе, вчить.

Варіант 2

1. Прочитай речення. Постав дієслова теперішнього часу в минулому часі чоловічого і жіночого родів однини та в множині. Запиши три новоутворені речення.

Уранці я прокидаюсь, встаю, роблю зарядку, снідаю, беру сумку та йду до школи.

Досліджую

1. Від дієслів неозначеної форми утвори множину дієслів минулого часу.

Зразок. Йти – йшли.

Писати, знати, бігти, давати, брати, любити.

§39 Майбутній час дієслова
Az ige jövő ideje

Слухаю

1. Послухай та прочитай таблицю. Скажи, за чим змінюються дієслова майбутнього часу. На які питання вони відповідають?

Особа	Однина
1-ша	**я** прочитаю, читатиму, буду читати
2-га	**ти** прочитаєш, читатимеш, будеш читати
3-тя	**він**, **вона**, **воно** прочитає, читатиме, буде читати

Особа	Множина
1-ша	**ми** прочитаємо, читатимемо, будемо читати
2-га	**ви** прочитаєте, читатимете, будете читати
3-тя	**вони** прочитають, читатимуть, будуть читати

Читаю

1. Прочитай вірш. Випиши дієслова теперішнього часу. Постав їх у 1-ій особі однини і множини майбутнього часу.

Зразок. Пливе – попливу, попливемо.

Пливе білий човник

Пливе білий човник, хвилечка колише,
Хвилечка гойдає;
Пливе білий човник, вітер ледве дише,
Ледве поспіває.
Білії хмаринки, лебедині крила,
Угорі гуляють,
Довгою габою, що зорю покрила,
Місяця сягають...

Леся Українка

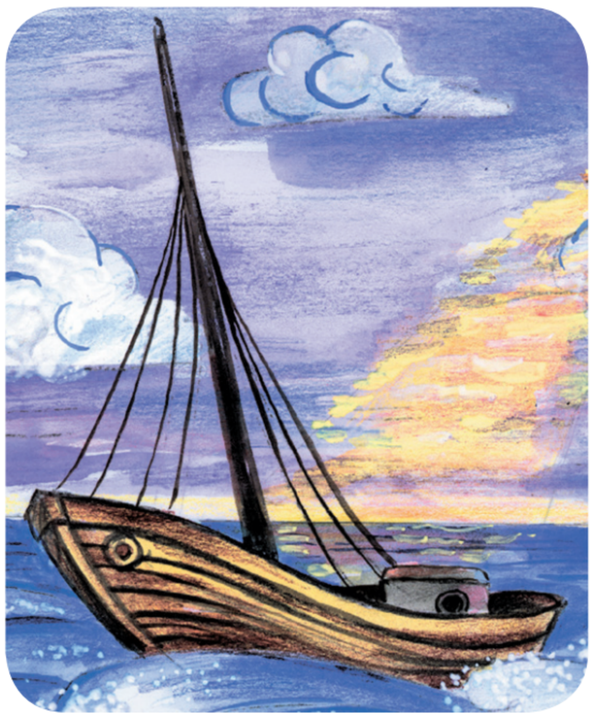

Спілкуюся

Як утворити дієслово майбутнього часу?

1. За зразком таблиці усно зміни дієслова.

Рахувати, виконувати, писати, відпочивати, грати, вчити, працювати.

Дієслова майбутнього часу змінюються за **особами** і **числами**.

Пишу

1. Спиши текст. Дієслова, що в дужках, запиши в майбутньому часі.

Весна

Теплий вітер пробігає у верховітті. Незабаром (вдягатися) ліс у листя, (зацвісти) на узліссі черемха, (защебетати) над струмками соловейки. (Прилетіти), (закувати) довгохвості зозулі.

За І. Соколовим-Микитовим

Досліджую

1. Добери антоніми до дієслів. Постав їх у 3-ій особі множини майбутнього часу.

Зразок. Говорити – мовчати, мовчатимуть.

Стояти, будувати, піднімати, радіти.

Про землю піклуйся – золотим зерном милуйся.

Слухаю та читаю

Вишенька зацвіла

Зацвіла уперше вишенька
У садочку, під вікном,
Наче білосніжна вишивка,
Вкрила деревце кругом.

Мов тоненькою мережкою,
Кожну гілку хтось розшив.
Побіжу до неї стежкою,
Ще вогкою від дощів.

Хто ж це нічкою темненькою
Деревце нам прикрасив,
Щоб побачила раненько я
Вишеньку в усій красі?

Хто ж ця чудо-вишивальниця?
Хто ця панночка ясна?
Хто ця наша піклувальниця?
Мама каже: Це Весна!

А. Косовська

Спілкуюся

1. Поділи на склади слова: **вишивальниця**, **піклувальниця**.

2. Знайди співзвучні слова за зразком: **вікном – кругом**.

3. Прочитай вірш мовчки. Скажи, який настрій викликає в тебе вірш: сумний, радісний, тривожний.

4. Які зміни відбулися в природі з приходом весни?

Пишу

1. Знайди в тексті всі дієслова. Випиши їх.

Досліджую

1. Чи любиш ти весну? Чому?

Малюнок. Ілюстрація

1. Розглянь уважно малюнки та ілюстрації. Скажи, що вони мають спільного та чим відрізняються.

2. Робота в групі. Обговоріть, що, на вашу думку, надихнуло художників під час роботи над цими малюнками.

Переказ

A tartalom elmondása

1. Прочитай текст, перекажи його за планом.

Ремісник і Різець

Майстер працював Різцем по дереву – вирізував Троянду. Різець маленький, сталевий, блискучий. У руках Майстра він був слухняним і вправним.

Не закінчивши роботу, Майстер кудись пішов, і Різець залишився на столі. В майстерню зазирнув Ремісник. Бачить, лежить блискучий ножик. А поряд – незакінчена Троянда. Взяв Ремісник Різець і хоче вирізати пелюстки Троянди. Але нічого в нього не виходить. Крише Різець Троянду, псує роботу Майстра.

Здивувалась Троянда, каже:

– Різцю, чого ти раптом так погано почав працювати?

Різець відповідає:

– Я – просто шматочок криці. Я стаю Різцем, коли мене бере в руки Майстер. А коли торкається Ремісник, – я не Різець, а просто ножик.

В. Сухомлинський

СЛОВНИК

ремісни́к – **iparos, kézműves**
різе́ць – **faragás, metszés**
зазирну́в – **benézett**
кри́ше – **aprítja**

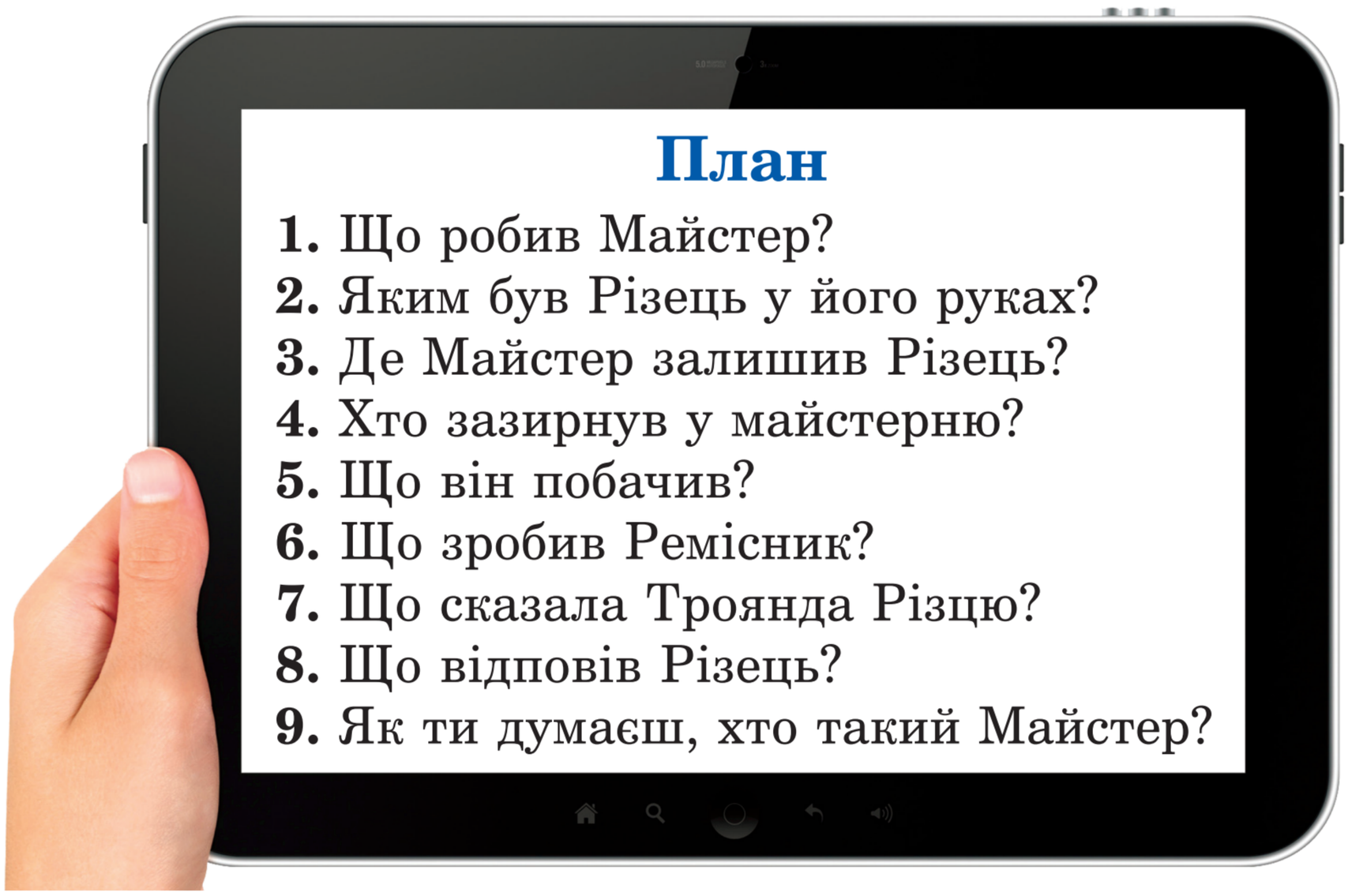

Діло майстра величає.

2. Робота в групі. Придумайте свою назву тексту. Перекажіть текст.

Бережіть очі!

Дивовижний дар природи – око людини! Воно здатне розрізнити найтонші відтінки, найменші розміри. Як же зробити, щоб у людини були зіркі очі? Спробуйте дві години без відпочинку пиляти дрова. Важко? А ось деякі люди можуть, не відриваючись, читати. Важко, дуже важко очам упоратись із таким навантаженням. Їм потрібно відпочивати. Як? Попрацювати хвилин 20-25 і подивіться у вікно, у далеч. До смішного просто, а відпочинок добрий. Після 45 хвилин роботи влаштуйте собі перерву хвилин на 5-10. Походіть по кімнаті, зробіть кілька легких фізичних вправ.

Багато хто питає: «Чи шкодить змішане світло?» Не шкодить. Для очей шкідлива робота у сутінках. Умикайте настільну лампу лише за умови, що вона у вас з абажуром, стоїть зліва, а потужність лампочки 50-60 ват.

З журналу

Шпаки прилетіли

Небо блакитне-блакитне, а по ньому білими пір'їнками пливуть хмарки. Повітря пахне тополиною смолою так гостро й солодко, що починає паморочитися голова.

– Ось і настав час для шпаків! – сказав дід.

Але скільки Андрій не вставав зрання, скільки не прислухався до пташиних голосів, так шпаків і не побачив.

А якось подув теплий вітер, визирнуло сонце, і звідкись згори почувся тихий, протяжний свист.

«Невже шпаки?» – Андрій придивився до дерев і помітив на берізці п'ять темних пташок. Вони сиділи на гілках біля самого верховіття. Потім раптом сполохались, закричали, здійнялись із дерева і полетіли до річки. А за пів години знову повернулися в сад. Стали перевіряти свої минулорічні квартири, викидати з них сміття, курячі пір'їни. Але що таке?! Один чорний шпак з кільцем на нозі місця собі не знайде. Обережно позирає то на Андрія, то на свій дім на бере́зі, а всередину зазирнути побоюється. «Може, там хто поселився?» – подумав хлопчик.

І справді, згодом з отворика визирнула темна мордочка. Андрій схопив палицю і постукав по стовбуру:

– Вилізай-но скоріш!

Із шпаківні вискочила білка. Побігла по стовбуру догори, перескочила на липу, потім на тополю – і пострибала собі геть.

– Хай незвана гостя в лісі живе, – сказав їй услід дідусь. – У сосняку та березняку їй подобається.

Андрій прозвав шпака Яшкою. Коли грядки на городі копали, Яшка

поруч крутився – жуків, черв'яків підбирав. А потім пурхав на березу, давав свій концерт. Незабаром вивелися маленькі шпаченята.

Андрієві захотілося допомогти шпакам. Тільки як це зробити? Він збігав на кухню і приніс блюдце вівсяної каші. Поставив його під деревом. І треба ж такому статися – Яшка відразу ж злетів на землю, набрав повен дзьоб каші і шмигнув у шпаківню. Андрій зрадів і поділився новиною з дідом.

– Добру справу зробив. – Дідусь поплескав онука по плечу. – Шпак не тільки голосистий, але й кмітливий.

О. Барков

Спілкуюся

1. Знайди в тексті 5-7дієслів. У якому часі їх вживають?

2. Поясни правопис слів: **блакитне-блакитне**, **пір'їнками**, **сміття**, **черв'яків**.

3. Прочитай текст, поділи його на змістові частини.

4. Хто головні герої тексту?

5. Де відбувається подія? Знайди та прочитай.

6. Хто поселився у шпаківню?

7. Як прозвав птаха Андрій?

8. Знайди та прочитай у тексті, яку добру справу зробив Андрій.

Пишу

1. Склади план оповідання. Запиши його. Перекажи оповідання за своїм планом.

Досліджую

1. Які птахи живуть у твоїй місцевості? Як ти піклуєшся про них?

§40 Дієвідміни
Az igeragozás

Слухаю

1. За допомогою таблиці простеж за особовими закінченнями дієслів I та II дієвідмін. Зверни увагу, що дієслова I дієвідміни мають у 3-ій особі множини закінчення **-уть**, **-ють**, а дієслова II дієвідміни мають закінчення **-ать**, **-ять**.

	Особа	I дієвідміна	II дієвідміна
однина	1-ша	пливу, чую	біжу, стою
	2-га	пливеш, чуєш	біжиш, стоїш
	3-тя	пливе, чує	біжить, стоїть
множина	1-ша	пливемо, чуємо	біжимо, стоїмо
	2-га	пливете, чуєту	біжите, стоїте
	3-тя	пливуть, чують	біжать, стоять

Читаю

1. Постав подані дієслова в 3-ій особі множини. Визнач, до якої дієвідміни вони належать.

Зразок. Бачити – бачать *(II дієвідміна)*.

Стояти, співати, жити, допомагати, берегти.

Спілкуюся

1. Прочитай вірш. Перепиши, додаючи до дієслів закінчення.

Хай буде мир на всій Землі!
Хай дім новий буду ,
Хай сад новий рост в селі,
Нова зрост вулиця.

І. Нехода

Пишу

Варіант 1

1. Перепеши прислів'я. Знайди дієслова і визнач їх дієвідміну.

1. Коли дощів просять, то сіно не косять. **2.** Не навчишся плавати, поки у вуха води не набереш. **3.** Розум за гроші не купують.

Варіант 2

1. Випиши з казки дієслова, постав їх у 3-ій особі множини, визнач дієвідміну.

Весняна родина

(Казка)

У прекрасної царівни Весни було три брати: Березень, Квітень, Травень. Березень був якийсь дивний: то веселий і теплий, із Сонечком дружить, то Відлигу в гості до себе запрошує. Буває насупиться та із Завірюхою заприятелює.

Брат Квітень перші квіти людям дарує: синьоокі проліски, золоті кульбабки. А третій брат Травень – зеленню буяє, оксамитові килими розстеляє, шовкові смарагдові трави розчісує. Все навкруги напоєне пахощами квітів, трав.

Досліджую

1. Запиши речення, уживаючи дієслова, що в дужках, у потрібній особовій формі. Визнач їх дієвідміну.

(Прийти) весна. Сонце (пригріти) землю. Люди (вийти) на городи, у сади. (Початися) весняні роботи. Усі дружно (взятися) до праці. Дорослим (допомагати) діти.

§41 Практичні вправи
Gyakorlati gyakorlatok

Слухаю

1. Послухай та прочитай текст. Придумай назву. Визнач, до якої дієвідміни належать дієслова.

Прийшла весна. Щедро світить лагідне, ясне сонечко. Його тепле весняне проміння нагріло землю. Ласкаве сонце рясно обдаровує теплом. Вітерець гойдає м'які шовкові трави. З небесної блакиті линуть радісні голоси птахів. Котяться, розсипаються перлинами пташині серенади.

Читаю

1. Прочитай вірш. Поясни значення виділених слів. Пригадай, які слова називаються антонімами. Визнач дієвідміну дієслів.

Брати-антоніми

З братом я живу у парі,
Та не **в злагоді** – **у сварі**.
Робимо все залюбки,
Тільки завжди навпаки.
Я збираюся **лягати**,
Брат лише почав **вставати**,
Я почну **відпочивати**,
Він рушає **працювати**,
Як він може **веселитись**,
Коли мушу я **журитись**?
Я **стою**, а брат **біжить**,
Говорю я, – брат **мовчить**.

Д. Білоус

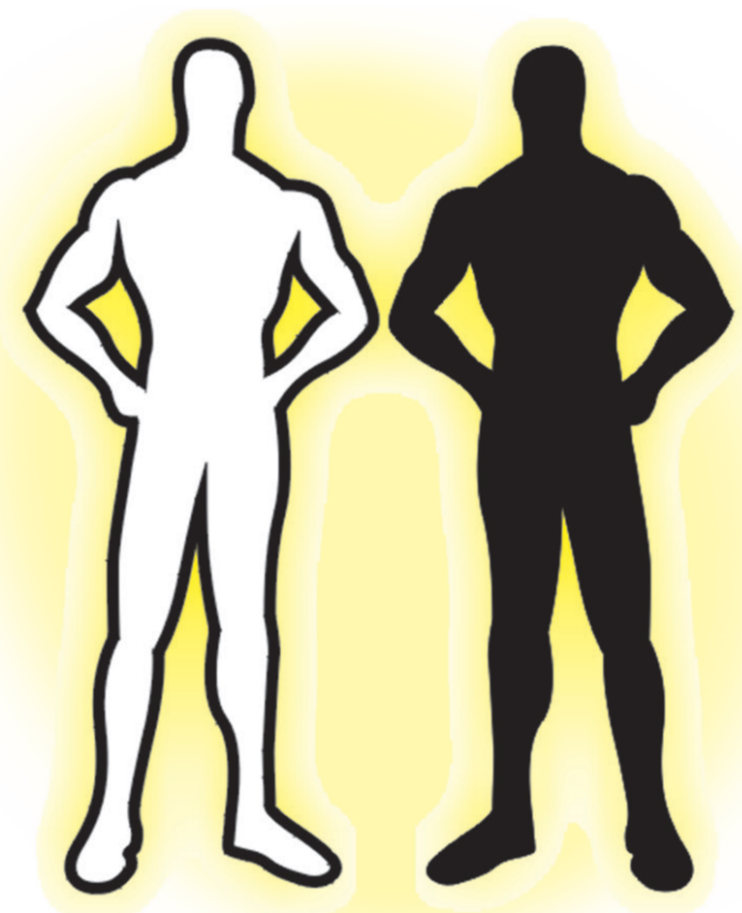

Спілкуюся

Як визначити, до якої дієвідміни належить дієслово?

1. Перепиши вірш, поясни, у якому значенні вжиті виділені дієслова.

Веснянка

«Весна **прийшла**!
Тепло **знайшла**!» –
Кричать дівчатка й хлопчики.
«Цвірінь! Цвірінь!
Журбу **покинь**!» –
Клопочуться горобчики...

Л. Глібов

Пишу

1. Перепиши текст. Знайди в поданому тексті синоніми до дієслова **говорити**, випиши їх.

Рано-уранці на високій тополі сиділи дві сороки і торохтіли безупинно про свої справи. Одна теревенила про своїх неслухняних сороченят, друга – про яскраві коштовності.

Раптом із-за дерева випурхнув спритний горобець і промовив: «Ну ви, сороки, і торохтійки».

– Ти балакай, балакай, та не забалакуйся! – відповіли сороки.

Нагомонілися сороки і розлетілися по своїх домівках. А горобчик залишився, щоб пощебетати з іншими горобцями.

Досліджую

1. Поясни, як ти розумієш прислів'я.

Від теплого слова і лід розмерзає.

Текст-розповідь, текст-опис, текст-роздум

Elbeszélő, leíró, értekező (fejtegető) szöveg

1. Прочитай таблицю. Скажи, на які типи поділяється наше мовлення залежно від мети і змісту.

Типи текстів	На які питання відповідають	Про що говоримо
розповідь	*що робить?* *що сталося?*	про дії, події
опис	*який?* *(яка?, яке?)* *є предмет чи особа*	про ознаки предмета, особи
міркування	*чому?*	про причини ознак і дій

Текст-розповідь

Жило в лісі зайченя. Воно було таке боязке, що страх. Тріснe де гілочка, пташка змахне крильми, а воно вже труситься з ляку та плаче. Якось лісом никав голодний вовк. Він дуже стомився і вже не думав про велику здобич, а був би радий і малому зайченяті. Наш малий боягуз якраз вискочив на пеньок. І саме в цей час він побачив вовка. З переляку зайчик, немов м'яч, бухнувся вовку на голову, а тоді схопився й кинувся навтьоки. Вовк подумав, що хтось пальнув по ньому з рушниці. Він і собі дременув щодуху. Ось яка пригода трапилася в лісі.

Текст-опис

Уступили в хату. Низенька вона, невеличка, зате рівно помазана, гладенько вибілена. Піч і вікна обведені кругом жовтою глиною. У кутку біля божниці – покритий білою скатертиною стіл. Кругом стін жовтіють вишарувані, наче з воску, лави. Долівка пісочком присипана. Видно, що щирі хазяйські руки ходили до цього невеличкого гнізда.

За Панасом Мирним

Текст-роздум

Як птиці царя вибирали

Засумували якось птиці, що не мають вони царя.

– Нашою царицею повинна бути Сова! – оголосила Ворона. – Чому? Та тому, що в неї голова найбільша! Отже, вибрати царицею потрібно саме її.

– Ніяк Сова царицею бути не може, – занепокоївся Горобець, – бо вона малих пташок поїдає. Ось чому цариця з неї не вийде. Гарний цар був би з Журавля, тому що їсть він лише жаб із болота. Отже, вибрати на царювання потрібно саме його...

– Ще кращим царем буде Лелека! – втрутилася Синичка. – Він теж одними жабами харчується. До того ж має гніздо на самій верхівці дерева, йому видно далеко. Ось чому царя, кращого від Лелеки, годі шукати.

Та Лелека не захотів.

– Бути царем я не маю права, – пояснив він, – через те, що літаю у вирій. Царювати мусить птиця, котра живе тут увесь рік...

Царем вибрали Орла, тому що він найвище літає. Отже, відтоді владарює над пернатим царством цей могутній і гордий птах.

За мотивами народної казки

Слухаю та читаю

Ластівки

Пригріва весняне сонце.
В рівчаках біжать струмки.
Метушаться за віконцем
клопітливі ластівки.
Вже останній сніг розтанув.
Тепло. Весело. Весна!..
Яся встала вранці-рано
та відразу до вікна:
– Чом це, мамо, пташенята
до вікна летять щомить?
Це вони до мене в хату,
мабуть, хочуть залетіть?
Відчини віконце, мамо,
хай вони сюди летять!
Я дивитимусь,
руками я не буду їх займать!
Підлетіли. Відлетіли.
Тільки крильця – блим та блим!
– Це вони будують вміло
для своїх маляток дім.

Все працюють безупинно,
не марнують, бачиш, час.
Грудочки м'якої глини
в дзьобах носять раз у раз.
Скоро буде тут гніздечко,
добре зліплене з землі.
В нім лежатимуть яєчка
у м'якесенькім кублі.
Потім будуть пташенята,
ненажери – просто страх!
Цілий день їм батько й мати
все носитимуть комах.
Підростуть в маляток крила,
мати їх навчить літать,
– так, як мама Ясю вчила
в книжці літери читать.

Н. Забіла

Спілкуюся

1. Знайди всі дієслова в тексті. Визнач їх дієвідміну.

2. Поясни правопис слів: **метушаться**, **останній**, **вранці-рано**.

Пишу

1. Спиши улюблений уривок.

Досліджую

1. Прочитай вірш. Якого кольору, на твою думку, ця поезія?

Лист. Онлайн-листування

1. Розглянь сторінку та скажи, чим схожі та чим відрізняються листи.

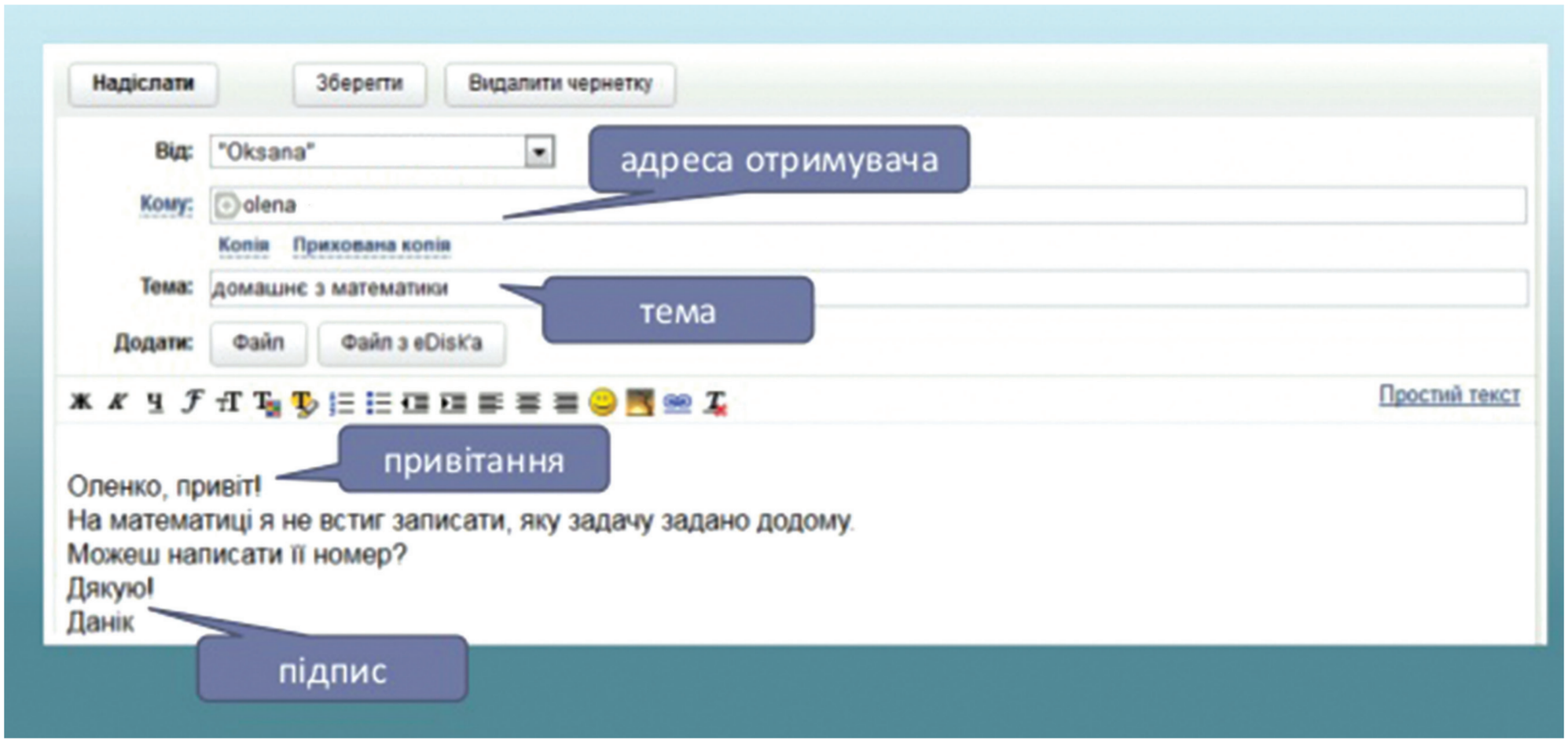

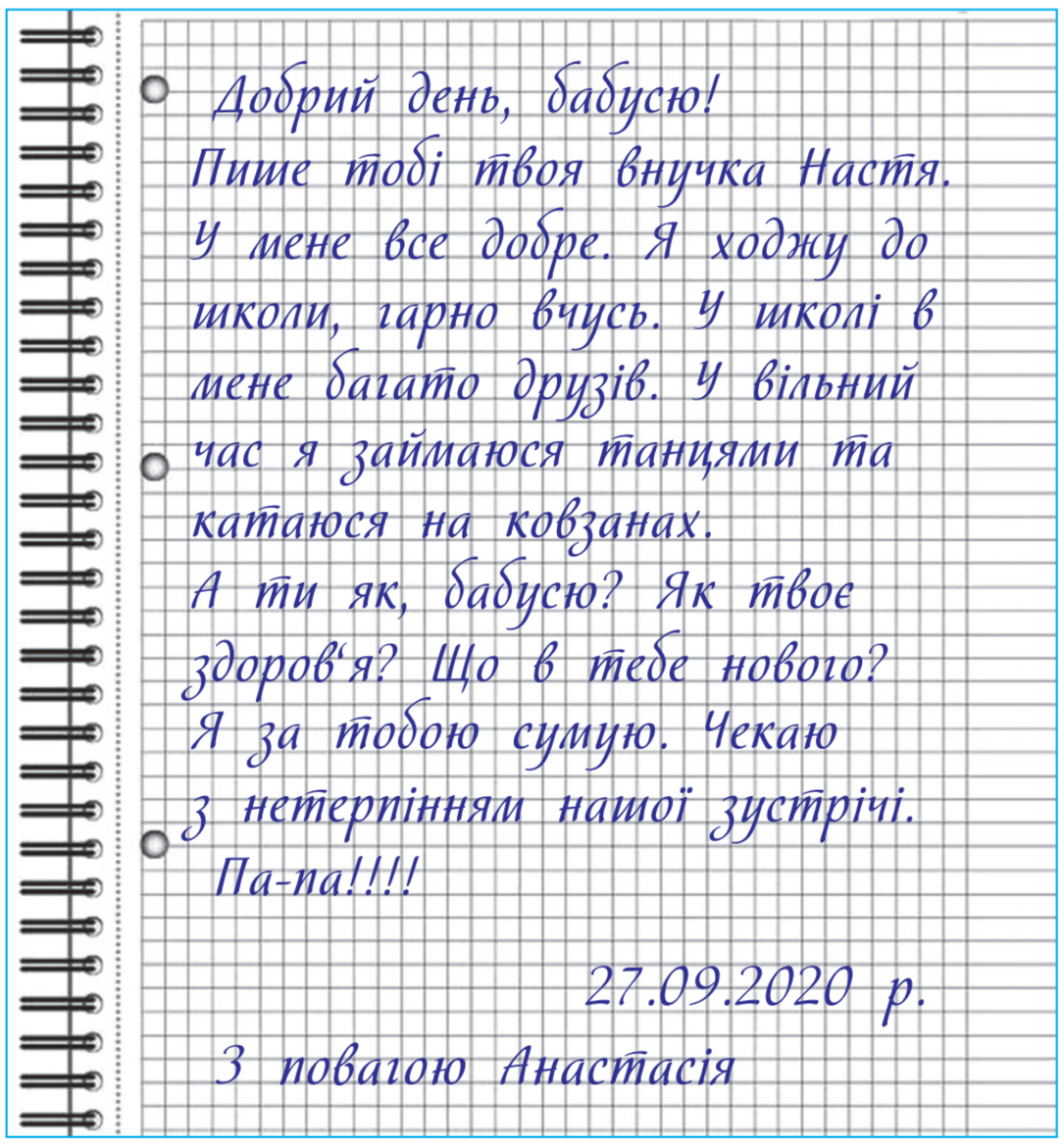

2. Робота в групі. Надішліть однокласникам / однокласницям електронні листи.

Слухаю та читаю

Великдень

Навесні відзначають одне із найбільших християнських свят – Великдень – свято Воскресіння Ісуса Христа. Великодню передує Великий піст. Наші предки дуже сумлінно дотримувались посту: протягом цього часу не їли (особливо в п'ятницю) ні м’ясних, ні молочних страв.

За тиждень до Великодня святкують Вербну неділю. У цей день святять у церкві вербові гілочки. Уважалося, що свячена верба має силу оберігати людей від хвороб, усіляких напастей. Тому був звичай «бити» освяченою лозою кожного зустрічного, і особливо дітей, примовляючи при цьому:

Не я б’ю – верба б’є,
За тиждень – Великдень,
Недалечко – красне яєчко.

Будь здоровий, як вода,
Будь багатий, як земля,
Будь плідний, як лоза!

Спілкуюся

1. Чому деякі слова завжди пишуться з великої букви?
2. Поясни правопис слів: **б’ю**, **б’є**, **м’ясних**, **цьому**.
3. Яке свято відмічають за тиждень до Великодня?
4. Як святкують Великдень?

Пишу

1. Запиши улюблений уривок.

Досліджую

1. Які ще весняні свята ти знаєш?

Весняні свята

1. Уважно розглянь малюнки та скажи, які свята на них зображені.

2. Робота в групі. Обговоріть з однокласниками / однокласницями, які весняні свята ви відзначаєте.

§42 Правопис не з дієсловом
A не helyesírása az igével

Слухаю

1. Послухай та прочитай прислів'я. Поясни їх зміст. Зверни увагу, як пишеться **не** з дієсловами.

Під лежачий камінь вода не тече. Одна ластівка весни не робить.

Здоров'я не купиш за гроші. Здоров'я маємо – не дбаємо, а втративши – плачемо.

За двома зайцями поженешся – жодного не впіймаєш.

Не з **дієсловом** пишеться переважно окремо.

Читаю

1. Прочитай текст. Спиши, уставляючи пропущені **не**. Визнач тему цього тексту.

Змалку турбуйся про своє здоров'я. Провітрюй житлові та навчальні приміщення. ☐ допускай різкого охолодження організму. Загартовуйся. Правильно відпочивай. І тоді ти ☐ будеш хворіти.

Спілкуюся

1. Поясни правопис **не** з дієсловами. Визнач час дієслів.

Запам'ятай і виконуй!

Бережи книгу. (Не) пиши і (не) малюй у книжці. (Не) заломлюй сторінок. (Не) їж над книжкою. (Не) читай лежачи. (Не)

кладіть у книгу олівців та інших предметів. Зберігайте книжки в книжкових шафах або на книжкових полицях.

Книга – твій друг і порадник.

Пишу

1. Перепиши уривок з казки. Знайди дієслова. Визнач їх час, особу, дієвідміну.

– Будете ви їхати додому, захочете так пити, що один одному не зможете слова промовити, – буде вам по праву руку криничка, вода, як скло, чиста. Не пийте її, а лиш вдарте по ній навхрест палицею, побачите, що з неї вийде! Від'їдете далі, захочете їсти, – стоятиме явір, під явором – стіл, там лежатимуть паляниці, яблука й усякі напитки й наїдки. Не їжте, вдарте навхрест, побачите, що вийде з цього! Пройдете далі, захочете спати, – під явором стоятимуть ліжка. Не лягайте, – вдарте по них, побачите, що буде!

З казки

Досліджую

1. Прочитай загадки, відгадай їх. Зверни увагу на правопис не з дієсловами.

1. Швидко скрізь цей птах літає,
Безліч мошок поїдає,
За вікном гніздо будує,
Тільки в нас він не зимує.

2. Стрибає, котиться,
а бігти не може.

3. Не кравець, але не може
обійтися без ножиць.

§43 Числівник. Загальне поняття
A számnév. Általános tudnivalók

Слухаю

1. Послухай, прочитай та відгадай загадки. Назви числівники.

1. Два скельця, три дужки – на ніс і на вушка.
(Окуляри)

2. Один пастух багато овець пасе.
(Місяць і зорі)

Читаю

1. Прочитай жарт. Випиши числівники.

Так чи не так

– Уяви, Петрику, – показує Оленка скляну банку, – що сюди влили вісім літрів молока, а потім ще два. Скільки всього буде?

– Три.

– Чому ж три?

– Бо туди більше не поміститься.

Спілкуюся

1. Розглянь малюнки і назви кількість предметів.

Частина мови, яка означає кількість предметів або порядок їх при лічбі, називається **числівником**. Числівник відповідає на питання ***скільки? котрий?***

Пишу

Варіант 1

1. Перепиши прислів'я та приказки, обведи в цих реченнях числівники.

1. З одного поліна вогню не розкладеш.
2. Дві головні і в полі димлять, а одна і в печі не горить.
3. От погода: один день блисне, а сім кисне.
4. Дощ у жнива – як п'яте колесо до воза.
5. Як пече, то клади на друге плече.

Варіант 2

1. Запиши речення, уставляючи із довідки пропущені числівники.

1. ____ літо краще, ніж ____ зим.
2. ____ п'ятниць на тиждень.
3. ____ днів працюю, а на ____ відпочиваю.
4. Добре там ведеться, де ____ оре, а ____ сіє.

Довідка: одне, сто, сім, п'ять, шостий, два, третій.

Досліджую

1. Запиши відповіді на запитання.

1. Скільки сторінок у цьому підручнику? **2.** Скільки місяців у році? **3.** Яким по порядку місяцем є березень?

СЛОВНИК

голо́вня – **тліюче поліно**

Загально очікувані результати

1. Пригадай, з якого твору ці слова:

Але скільки Андрій не вставав зрання, скільки не прислухався до пташиних голосів, так шпаків і не побачив.

2. Дай відповіді на запитання, наведи приклади.

1. Що називається дієсловом?
2. Наведи приклади дієслів у неозначеній формі.
3. Назви часи дієслова.
4. На які питання відповідають дієслова в минулому, теперішньому і майбутньому часі?

3. До яких дієвідмін належать подані дієслова?

Червоніти, плакати, стояти, лежати.

4. Дай відповіді на запитання.

1. Дієслово означає:
а) ознаку предмета;
б) дію предмета;
в) назву предмета;
г) ознаку дії.

2. Назви дієслово в минулому часі:
а) кажу;
б) скажу;
в) казав;
г) кажемо.

3. Частка **не** з дієсловом пишеться:
а) разом;
б) окремо;
в) через дефіс.

4. Дієслова майбутнього часу змінюються за:
а) родами і числами;
б) особами і числами.

5. Випиши дієслово:

а) учитель;
б) гратися;
в) дорогий;
г) четвертий.

Конкретно очікувані результати

1. Пригадай, з якого твору ці слова:

У цей день святять у церкві вербові гілочки. Уважалося, що свячена верба має силу оберігати людей від хвороб, усіляких напастей. Тому був звичай «бити» освяченою лозою кожного зустрічного, і особливо дітей, примовляючи при цьому:

Не я б'ю – верба б'є...

2. Дай відповіді на запитання, наведи приклади.

1. За чим змінюються дієслова теперішнього і майбутнього часу? А минулого?

2. Скільки дієвідмін мають дієслова?

3. Як можна визначити дієвідміну?

4. Яку роль відіграють дієслова в реченні?

3. Добери до іменників спільнокореневі дієслова, запиши їх.

Співак – ____, косар – ____,
друкар – ____, пекар – ____.

4. Спиши речення, зроби розбір дієслів за зразком.

Зразок. Поїдемо – *що зробимо?*, дієслово,
початкова форма поїхати, майбутній час,
1-а особа, множина, I дієвідміна,
у реченні виступає присудком.

1. Ми знов поїдемо в Карпати.

2. Реве та стогне Дніпр широкий... *(Т. Шевченко)*.

5. Постав дієслова в теперішньому часі. Зміни їх за особами та числами.

Слухати, питати, пекти, бігти.

Весна у лісі

У білки народилися маленята-білченята. Вони зовсім безпорадні, сліпі, голі, схожі на мишенят, тільки більші трохи. Білка-мати перші дні й не покидає їх самих, усе відігріває, годує.

А от зайченята зовсім інші... Минулого року, на початку березня, ми з товаришем швидко вийшли з-за кущів та заростей торішнього бур'яну. Вітер був сильний... Глянь – зайчиха пострибала в інший від нас бік. А на вогкому бур'яні, біля сніжку, метушаться двоє малесеньких зайченят. Вони страшенно перелякались, побачивши таке страхіття, – дві довгоногі високі постаті.

Ми їх не чіпали, і вони наче крізь землю провалились – так швидко сховалися в колючому чагарнику...

А ось кажан, летюча миша, ще висить вниз головою у дуплі. Але вже сняться йому сни про те, що він безшумно літає і ловить нічних комах. Він незабаром вилетить. А зараз нехай досипляє свою зиму.

Ось мурашина купа. Мурашки починають прокидатись. Сонні вони які, неповороткі... Мабуть, ще й не чують, що навколо співають синиці, коноплянки, чижі...

О. Копиленко

Спілкуюся

1. Зроби звуко-буквений аналіз слів: **зайченята**, **кущів**, **крізь**.

2. Поясни правопис слів: **білка-мати**, **маленята-білченята**, **бур'яні**.

3. Знайди слова з протилежним значенням до слів: **більш**, **швидко**, **початок**.

4. Прочитай ще раз уважно текст і скажи, хто головні герої.

5. Знайди та прочитай, рання чи пізня весна описана в тексті. За якими ознаками ти це визначив / визначила?

6. Що нового ти дізнався / дізналася про білочку, зайчика? Зачитай словами із тексту.

7. Які сни бачить кажан?

8. Прочитай останній абзац тексту. Перекажи його.

Пишу

1. Склади та запиши план тексту. Перепиши останній абзац.

Досліджую

1. Які тварини проживають у твоєму рідному краю?

Багато пролісків навесні – на врожай картоплі.

СЛОВНИК

безпора́дні – **tehetetlenek, gyámoltalanok**
відігріва́є – **melengeti**
за́ростей – **benőtt**
торі́шнього – **múlt évi, tavalyi**
метуша́ться – **nyüzsögnek, futkosnak**
кажа́н – **denevér**
неповороткі́ – **lomhák, ügyetlenek**

Загально очікувані результати

1. Послухай і скажи, які картини природи постають у твоїй уяві під час читання творів цього розділу.

2. Назви твір, який найбільше припав тобі до душі. Хто його автор?

3. Як називає весну А. Косовська у вірші «Вишенька зацвіла»?

а) чудо-дівчинка;
б) чудо-вишенька;
в) чудо-вишивальниця.

4. Пригадай, з якого твору цей уривок. Постав за змістом уривка 2–3 запитання.

У білки народилися маленята-білченята. Вони зовсім безпорадні, сліпі, голі, схожі на мишенят, тільки більші трохи. Білка-мати перші дні й не покидає їх самих, усе відігріває, годує.

а) «Ластівки»;
б) «Весна у лісі»;
в) «Шпаки прилетіли».

5. З яких творів ці герої?

Конкретно очікувані результати

1. Які зміни відбулися в природі з настанням весни? Скажи про це словами із вірша Н. Забіла «Ластівки».

2. Прочитай та за змістом оповідання О. Баркова «Шпаки прилетіли» продовж ряди співзвучних слів.

1. Шпаки – жуки, ; **2.** прилетіли – сіли, ; **3.** Яшка – кашка, .

3. Пригадай вірш Н. Забіли «Ластівки». Прочитай малюнки словами.

Пригріва весняне .

В рівчаках біжать .

Метушаться за .

Клопітливі .

4. З'єднай частини речення з відповідними порівняннями.

Будь здоровий,	як земля.
Будь багатий,	як лоза.
Будь плідний,	як вода.

5. Розгадай ребус і прочитай назву розділу.

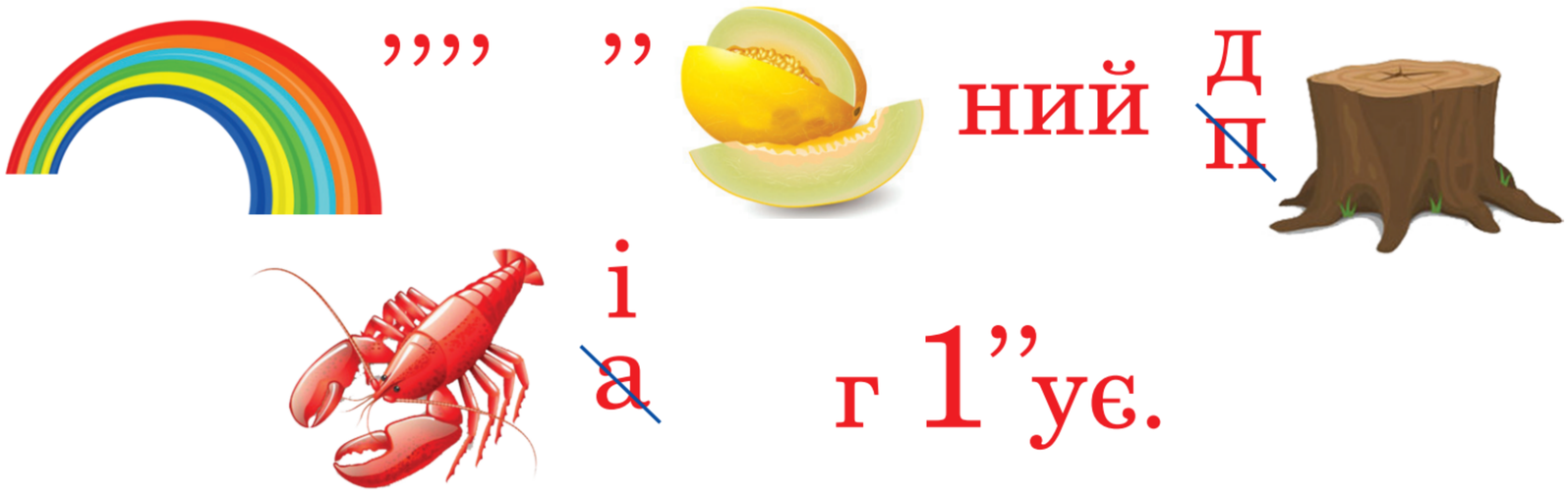

§44 Прислівник. Загальне поняття
A határozószó. Általános tudnivalók

Слухаю

1. Послухай та прочитай речення. Зверни увагу, чи змінюється слово **каліграфічно**. На яке питання воно відповідає?

Я пишу *(як?)* каліграфічно.
Ти пишеш *(як?)* каліграфічно.
Він пише ((*як?)* каліграфічно.
Ми пишемо *(як?)* каліграфічно.
Ви пишете *(як?)* каліграфічно.
Вони пишуть *(як?)* каліграфічно.

Читаю

1. Прочитай слова. Постав до кожного з них питання. Запиши їх у чотири колонки за зразком.

Зразок.	*Як?*	*Де?*	*Коли?*	*Куди?*
	добре	угорі	сьогодні	вперед

Гарно, праворуч, напам'ять, там, тут, учора, завтра, назад, ліворуч, удень, мовчки, уголос, унизу, щодня, попереду, сюди.

Прислівник – це незмінна частина мови.
Прислівники відповідають на питання
як? де? коли? куди? звідки?

Спілкуюся

1. Розглянь малюнок. Дай відповіді на запитання, використовуючи слова із довідки.

1. Коли квітнуть сади? **2.** Де вони цвітуть? **3.** Як цвітуть сади навесні?

Довідка: навесні, скрізь, гарно, пишно.

Пишу

1. Перепиши вірш. Скажи, що називає і визначає прислівник. Яка це частина мови?

Ознаку дії називає,
А також місце, час, причину
Цієї дії визначає,
І кожен цю частину знає.

Це прислівник, всім відомий.
Незмінна ця частина мови.
На запитання як? коли?
Готова всім відповісти.

Л. Лужецька

Досліджую

1. Спробуй самостійно скласти словосполучення за зразком.

Зразок. Дієслово + *(як?)* прислівник:
писати *(як?)* грамотно.

1. Дієслово + *(як?)* прислівник: . **2.** Дієслово + *(де?)* прислівник: . **3.** Дієслово + *(куди?)* прислівник: .

Слухаю

1. Прочитай пари речень. Порівняй: від яких слів ставимо питання до прикметників, а від яких – до прислівників.

яка? яка?

1. Оксанка **старанна охайна** дівчинка.

як? як?

Оксанка пише **старанно**, **охайно**.

які? які?

2. Мама спекла **смачні духмяні** тістечка.

як? як?

Мамині тістечка пахнуть **смачно**, **духмяно**.

Читаю

1. Розглянь малюнки. Добери із довідки слова, що відповідають змістові кожного малюнка, і запиши їх за зразком. Скажи, яке слово – прислівник, а яке – прикметник.

Зразок. Хлопчик *(який?)* веселий, радісний.
Діти граються *(як?)* весело, радісно.

Довідка: веселий, радісний, весело, радісно; лагідне, тепле, лагідно, тепло; виразні, гарні, виразно, гарно.

Спілкуюся

Які питання ставимо до іменника, а які – до прикметника?

1. Утвори від поданих іменників та прикметників прислівники.

Зразок. Весна – навесні, щасливий – щасливо.

Осінь – ____, зима – ____, день – ____,
веселий – ____, дружний – ____, голосний – ____.

Пишу

1. Перепиши текст, підкресли прислівники. Визнач тип тексту (розповідь, опис, роздум).

Чудовий Дніпро в тиху погоду, коли вільно і плавно мчить крізь ліси і гори повні води свої. Дивишся і не знаєш, йде чи не йде його велична широчінь...

Мало який птах долетить до середини Дніпра. Розкішний! Немає рівної йому ріки на світі. Чудовий Дніпро і вдень, і вночі. Синій-синій рухається він плавним розливом, і серед ночі, як серед дня, видно його так далеко, як тільки може бачити людське око...

За перекладом І. Сенченка

Досліджую

Прислівники в реченні найчастіше пов'язуються з ***дієсловами***, а прикметники – з іменниками.

СЛОВНИК

пи́шно – **1. pompázatosan; 2. dúsan, buján**

причи́ну – **okát**

стара́нно – **szorgalmasan**

Загально очікувані результати

1. Послухай та дай відповіді на запитання. Наведи приклади.

1. Що таке числівник?
2. На які питання відповідає числівник?
3. Яка частина мови називається прислівником?
4. На які питання відповідає прислівник?

2. Визнач, у якому рядку всі слова – прислівники:

а) високий, у день, на пам'ять, у гору;
б) високо, удень, напам'ять, угору;
в) височина, денний, напам'ять, на гору.

3. Склади зі слів у рядку речення. Знайди і підкресли прислівники. Постав до них питання.

1. Уранці, теплий, дощ, весняний, пройшов.
2. Сонце, удень, світить, яскраво.
3. Берізки, листочками, весело, шелестять.

4. Поєднай числівники з іменниками, запиши утворені словосполучення.

Один, дівчина; один, курча; один, олівець; двадцять, учень; п'ять, день; одинадцять, місяць.

5. Визнач, який ряд слів не є числівниками:

а) один, два, п'ять, десять, сто;
б) перший, другий, п'ятий, десятий, сотий;
в) одиниця, двійка, п'ятірка, десятка, сотня.

Конкретно очікувані результати

1. Послухай і від поданих іменників спочатку утвори прикметники, а потім – прислівники. Запиши їх.

Зразок. Літо – літній, влітку. Сонце – сонячний, сонячно.

Радість – ____, ____.
Зима – ____, ____.
Сум – ____, ____.
Весна – ____, ____.
Щастя – ____, ____.
Осінь – ____, ____.

2. Прочитай та спиши, розкриваючи дужки. Поясни, як пишуться префікси.

1. Їжачок (з)робив гніздо з опалого листя.
2. Білочка (на)збирала на ліщині горішків.
3. Місяць (за)йшов за хмари.
4. Над ставком (на)висло вербове гілля.

3. Які слова тут зашифровано? Прочитай і запиши їх. З виділеними словами склади речення.

Мі100, г1а, 3тон, 3вога, смор1а, гор1а, 100ли, ві3, ві3на, ві3ла, ак3са, 40а, 100рінка, **100лиця**, 7я, **і100рія**.

4. Запиши наведені числа словами.

1 хлопчик, 5 місяць, 9 учень, 13 будинок, 14 дівчат, 17 шпаків, 60 курчат, 90 днів.

5. Напиши самостійно оповідання на одну із тем: «Весняний день», «Птахи прилетіли», «Скоро канікули». Підкресли у своєму тексті прислівники.

Тарас Григорович Шевченко

Один вечір з життя Шевченка в Києві

Спека липневого дня спадала. У хату влетів вітер, приніс різкий подих Дніпра і заметушив сторінками книжки, яка лежала на колінах поета. Недавно повернувся він додому і відпочивав; зустрівся під Лаврою дід-лірник, тут поет просидів день, малюючи його. Тепер віддавався всією душею своїй самоті, споминам.

Ще так недавно він пас ягнята «голодний, босий. Трохи не голий». Ще так недавно він був бездомним кріпаком, потім козачком у панських покоях...

Потім, Боже милий! У царському саду, на лавочці, сидить він, оточений статуями з мармуру, і малює їх. Вони немов нахиляються над ним і розповідають про світ краси, недоступний бідному Тарасу.

Та ось щирі друзі викупили його, і він – вільний чоловік! Став учнем художньої академії.

Катря Гриневичева

СЛОВНИК

різки́й по́дих – **éles fuvallat (itt)**
лі́рник – **vándor énekes**
був бездо́мним кріпако́м – **ajléktalan jobbágy volt**
ото́чений ста́туями – **szobrokkal körülvéve**
з ма́рмуру – **márványból**
вита́є – **lebeg**

Село

Село! І серце одпочине:
Село на нашій Україні,
Неначе писанка, село.
Зеленим гаєм поросло.
Цвітуть сади, біліють хати,
А на горі стоять палати
Неначе диво. А кругом
Широколистії тополі,
А там і ліс, і ліс, і поле,
І сині гори над Дніпром.
Сам Бог витає над селом.

Тарас Шевченко

Спілкуюся

1. Зроби звуко-буквений аналіз слів: **щирі**, **художньої**.

2. Поясни правопис слів: **дід-лірник**, **малюючи**, **його**, **вільний**.

3. Знайди всі іменники в тексті. Іменники в множині постав у однині.

4. Прочитай вірш. З чим порівнює Тарас Шевченко село на нашій Україні?

5. Розкажи, що тобі відомо про життя і творчость Тараса Шевченка.

Пишу

1. Спиши улюблений уривок.

Досліджую

1. Які вірші цього славетного поета ти ще знаєш?

Слухаю та читаю

Іван Якович Франко

Розвивайся, лозо...

Розвивайся, лозо, борзо,
Зелена діброво!
Оживає помертвіла
Природа нано́во,
Оживає, розриває
Пута зимовії,
Обновляєсь в свіжі сили
І свіжі надії.

Зеленійся, рідне поле,
Українська ниво!
Підоймися, колосися,
Достигай щасливо!
І щоб всяке добре сім'я
Ти повік плекала,
І щоб світу добра служба
З твого плоду стала!

І. Франко

Спілкуюся

1. Зроби звуко-буквений аналіз слів: **борзо**, **оживає**, **щоб**.

2. Поясни правопис слів: **зимовії**, **надії**, **сім'я**.

3. Які почуття виникають у тебе під час читання вірша?

4. Поясни значення вислову: «Обновляєсь в свіжі сили і свіжі надії».

5. Склади розповідь за своїми спостереженнями про пробудження природи навесні.

Спомин

У садочку в холодочку
гарна мати молода
возить донечку в візочку,
возить звільна і гойда.

Мірно, наче пташка в клітці,
з щеблика на щеблик скаче,
возить доню в холодочку,
хоч дитина спить, не плаче.

До візка не заглядають
материнські очі чулі,
лиш уста тихенько шепчуть:
«Люлі-люлі, люлі-люлі».

І. Франко

1. Перепиши першу строфу вірша «Спомин».

1. Які спогади виникають у тебе при читанні вірша?

СЛОВНИК

розвива́йся, лозо́, бо́рзо – **lombosodjál fűzfavessző, serényen**

ожива́є помертві́ла приро́да – **éled az elhalt természet**

пу́та зимові́ї – **a tél béklyója**

обновля́єсь – **újjászületik, megújul**

плека́ла – **dédelgettél, gondoskodtál**

Леся Українка (Лариса Петрівна Косач)

Давня весна

Була весна весела, щедра, мила,
промінням грала, сипала квітки,
вона летіла хутко, мов стокрила,
за нею вслід співучії пташки!..

Все ожило, усе загомоніло –
зелений шум, веселая луна!
Співало все, сміялося, бриніло,
а я лежала хвора й самотна́.

Я думала: «Весна для всіх настала,
дарунки всім несе вона ясна,
для мене тільки дару не придбала,
мене забула радісна весна».

Ні, не забула! У вікно до мене
заглянули від яблуні гілки,
замиготіло листячко зелене,
посипались білесенькі квітки...

Моя душа ніколи не забуде
того дарунку, що весна дала;
весни такої не було й не буде,
як та була, що за вікном цвіла.

Леся Українка

Спілкуюся

1. Зроби схему слів: **весна**, **сипала**, **пташки**.

2. Поділи на склади слова: **промінням**, **співучії**, **посипались**.

3. Добери синоніми до слів **весела**, **самотна́**.

4. Прочитай уважно вірш. Який настрій поетеси передано в ньому?

5. З якою інтонацією ти прочитаєш перші три строфи вірша?

6. Який дарунок принесла весна Лесі Українці? Прочитай словами вірша.

Пишу

1. Перепиши останню строфу.

Досліджую

1. Знайди в бібліотеці чи інтернеті твори Лесі Українки.

СЛОВНИК

ху́тко – **gyorsan, sietve**
бриніло – **1. zengett; 2. csobogott; 3. ragyogott**
самотна́ (само́тня) – **magányos**
не придба́ла – **itt: nem hozott**
замиготі́ло – **itt: elkápráztatták a szemem**

Слухаю та читаю

Олександр Васильович Духнович

Добро сильніше за зло!

Жила на світі зла чарівниця. Нікого не любила. Хотіла панувати над світом. Щоб вітер, сонце, вода слухались тільки її. Щоб не було людей, вона висушила всі моря, озера, річки, ставки.

Без води люди стали вмирати. Журавель бачив, старався допомогти. Ось одного разу в густих кущах побачив він маленьке джерельце. Показав його людям. Вони вночі приходили брати воду. Але одного разу, облітавши ліси і поля, стомлений журавлик прилетів напитись води, і побачила його чарівниця. Вона розгнівалась і зачарувала його назавжди.

А маленьке джерельце раптом перетворилось у велику криницю. Чарівниця не могла нічого вдіяти. Добро сильніше за зло!

О. Духнович

Спілкуюся

1. Хто головний герой тексту? Які риси він має?

Пишу

1. Перепиши останній абзац тексту.

Досліджую

1. Чи збулась мрія чарівниці? Чому?

Звичаї та традиції українського народу

1. Уважно розглянь малюнки та скажи, які звичаї та традиції ти знаєш.

2. Робота в групі. Які ще звичаї та традиції українського та угорського народів ви знаєте?

Складання твору-роздуму (міркування)

Fejtegető, értekező szöveg szerkesztése

1. Розглянь малюнки. Скажи, людей яких професій ти бачиш на цих малюнках. Які ще професії тобі відомі? Ким працюють твої батьки?

План

1. Ким ти хочеш стати?
2. Чим тобі подобається ця професія?
3. Чим корисний ти будеш людям?
4. Як ти можеш досягти своєї мрії?
5. Що для цього треба робити?

2. Робота в групі. Складіть за поданим планом твір-роздум на тему «Моя майбутня професія».

Слухаю та читаю

Михайло Михайлович Коцюбинський

Десять робітників

Зайшов я колись до одної жінки в хату – Одаркою звали жінку. Дивлюсь, а у неї в хаті чисто, гарно так: діти умиті, чисто одягнені, обід зварений.

– Як ви встигаєте все поробити? – питаю я в Одарки.

А вона каже:

– Як же мені не встигнути! У мене служать аж десять добрих робітників. Вони мене слухають: що не скажу – зроблять, один одному помагають...

– Які ж то у вас робітники?

– А ось вони! – засміялась Одарка і поклала на стіл свої десять пальців.

М. Коцюбинський

Спілкуюся

1. Чому оповідання має таку назву?

Пишу

1. Хто були ті десять робітників, які допомагали жінці? Випиши з тексту речення, у якому про це йдеться.

Досліджую

1. Як ти думаєш, про яких людей кажуть: «У нього золоті руки»?

Слухаю та читаю

Олена Пчілка
(Ольга Петрівна Косач)

У пригоді

Українська народна казка, записана Оленою Пчілкою

Пішов одного разу Лев на лови та й зустрів Мишку. Хотів її з'їсти, вже й лапою придушив. А Мишка каже йому:

– Ой Леве, могутній володарю! Не їж мене, змилуйся наді мною, бідною маленькою Мишкою! Я тобі за те в пригоді стану!

Засміявся Лев:

– Ти мені в пригоді станеш? Якась нещасна Мишка – мені, цареві над звірами, в пригоді можеш стати?! В якій же пригоді?

– А хто може знати, – каже Мишка, – зглянься наді мною!..

Зглянувся Лев, відпустив Мишку.

Коли це якось потрапив Лев у тенета. Б'ється, борсається в тенетах. Аж де не взялась Мишка, – одну петельку перегризла, другу... Таку дірку зробила, що Лев і виліз! Тоді і каже Левові:

– А що ж, бачиш, і я, маленька Мишка, тобі в пригоді стала!

– Бачу, – каже Лев, – віддячила ти мені і навчила мене!.. Спасибі тобі!

Спілкуюся

1. Поміркуй, як, коли та чому кожна людина здатна бути в пригоді?

Пишу

1. Чому вчить нас ця казка? Відповідь запиши.

Досліджую

1. Які прислів'я про добро ти знаєш?

Літо прийшло!

Скажіть, ви знаєте, чом це небо таке синє-синє, а хмарки в ньому пливуть такі біленькі? Чому так рано прокидається сонце? А коли настає йому час іти на спочинок, то чому воно аж ніяк не хоче лягати у свою полум'яну колиску? Чому в нічному небі так мерехтять зорі, а місяць так пильно розглядає себе в тихому дзеркалі ставу?

Чому крізь густу стіну хлібів так ласкаво і ніжно посміхаються сині очі волошок?

– Чому?

Літо прийшло! А червень – його перший місяць. Місяць соковитих черешень і запашних полуниць, місяць першої сіножаті і найдовших днів року...

Раненько прокидається червневий день. І поки ще спить зморена теплом літня ніч, урве від неї шматок часу. Ураз підросте трохи, вмиється росою – і знов крокує по землі, бадьорий і усміхнений. Доброго ранку всім!..

Ю. Старостенко

Місяць квітів

Перший літній місяць – червень – місяць квітів. Стільки рослин цвіте в цей час, що й не перелічити!

На початку червня зацвітає червона конюшина, а трохи пізніше розпускаються синьо-фіолетові квіточки мишачого горошку. І конюшина, і горошок цвітуть усе літо, до осені. На схилах, на сухих улоговинах цвіте липуча червона смолка.

Гойдаються від вітру лілові дзвоники. Скрізь по відкритих місцях строка́тить траву маруна. Усі знають цю рослину, а скажеш «маруна» – ніхто не розуміє. Справа проста: маруну звикли звати ромашкою.

Цілими луговинами росте на галявинах і лісових січах жовто-фіолетова брат-і-сестра. Квітка у брата-і-сестри і справді жовта, а фіолетові у неї не квітки, а приквітники – листочки, що під квіткою. Восени квітів уже немає, залишаються лише фіолетові листочки.

У середині червня починають червоніти перші ягідки суниці, а малина тільки-но зацвітає. Гірка калина також поспішає цвісти, і тільки зараз розпукуються її кремово-білі квіточки.

Г. Скребицький

Спілкуюся

1. Зроби звуко-буквений аналіз слів: **скажіть**, **ньому**, **пливуть**, **місяць**.
2. Поясни правопис слів: **прокидається**, **дзеркалі**, **бадьорий**.
3. Чому червень називають місяцем найдовших днів року?
4. Яке свято відзначають у червні всі діти?
5. Зачитай, які квіти цвітуть у червні.
6. Які з цих квітів ростуть у твоїй місцевості?
7. Які ягоди з'являються в червні?

Пишу

1. Перепиши останній абзац тексту.

Досліджую

1. Як і де ти мрієш провести літні канікули?

Загально очікувані результати

1. Назви імена відомих тобі українських письменників.

2. Чи є у твоєму краї місця, пов'язані з іменами письменників? Розкажи про це.

3. Прочитай та поясни, як ти розумієш такі рядки із твору Лесі Українки «Давня весна»:

Ні, не забула! У вікно до мене
заглянули від яблуні гілки,
замиготіло листячко зелене,
посипались білесенькі квітки...

4. Хто автор цих рядків і з якого вони твору?

Село на нашій Україні,
Неначе писанка, село.

а) Леся Українка: «Давня весна»;
б) Іван Франко «Спомин»;
в) Тарас Шевченко «Село».

5. Яке із прислів'їв найбільше підходить до твору Олени Пчілки «У приході»?

1. І сила перед розумом никне.
2. Світ не без добрих людей.

Конкретно очікувані результати

1. Проведіть у своєму класі конкурс на кращого читця творів Тараса Шевченка.

2. Пригадай, з якого твору ці рядки:

У мене служать аж десять добрих робітників. Вони мене слухають: що не скажу – зроблять, один одному помагають...

3. У вірші І. Франка «Спомин» ідеться про:

а) маму і донечку;
б) бабусю і внучку;
в) пташку в клітці.

4. За змістом казки О. Пчілки «У пригоді» продовж діалог.

– Ой Леве, могутній володарю! .
– Ти мені в пригоді станеш? .
– А хто може теє знати, .
– А що ж, бачиш, і я, маленька Мишка, .
– Бачу, – каже Лев, .

5. Намалюй у зошиті кросворд. Упиши в клітинки пропущені слова із вірша Т. Шевченка «Село». Розв'яжи кросворд. Як ще називають Тараса Шевченка?

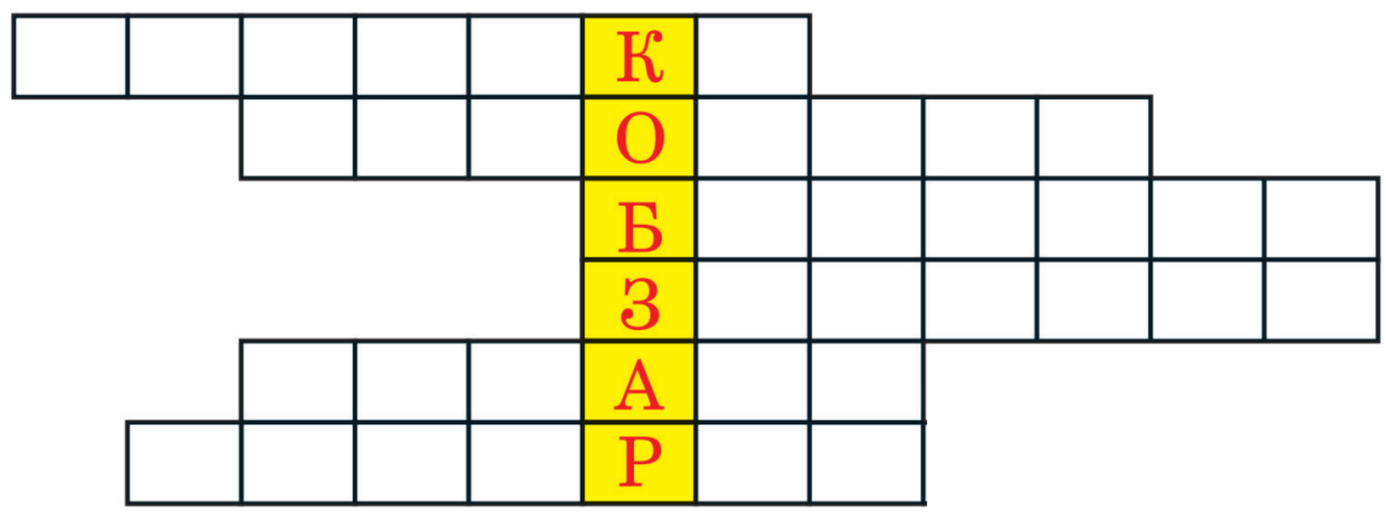

1. Неначе ... село.
2. Село! І серце ... .
3. Цвітуть сади, ... хати.
4. ... гаєм поросло.
5. А на горі стоять ... .
6. І сині гори над ... .

Зміст

§26. Прикметники-синоніми 4
§27. Прикметники-антоніми 6
Робота над твором 8
Читання
Ялинка 10
З Новим роком! 10
Білі мухи 11
Протоптали стежку 12
§28. Число і рід прикметників 14
§29. Роль прикметників у реченні 16
Читання
Зерна мудрості 18
Лижі й ковзани 20
Зимові звичаї та традиції 22
Загально очікувані результати 24
Конкретно очікувані результати 25
§30. Повторення 26
Загально очікувані результати 28
Конкретно очікувані результати 29
Читання
Яка професія найкраща? 30
Головна професія 30
Рекомендації 32
Афіша. Квиток 33
Читання
Чорні руки 34
Руки 34
§31. Займенники 36
§32. Особові займенники 38
§33. Роль займенника у реченні 40
Читання
Вчіться, діти! 42
Повідомлення. Документи 43
Загально очікувані результати 44
Конкретно очікувані результати 45
Читання
Працьовита ніч 46

Вистава. Програма 47
По волосинці 48
Кожна людина повинна 50
Загально очікувані результати 52
Конкретно очікувані результати 53
§34. Дієслово 54
§35. Неозначена форма дієслова 56
Складання тексту-опису 58
Пори року 58
Читання
Складання твору-опису 58
Пори року 59
Читання
Гімн України 60
Державні свята 61
Древній Київ 62
«В нас велика Батьківщина...» 63
§36. Часи дієслова 64
§37. Теперішній час дієслова 66
Читання
Український віночок 68
Мій рідний край 69
Журавлиний край 70
Загально очікувані результати 72
Конкретно очікувані результати 73
§38. Минулий час дієслова 74
§39. Майбутній час дієслова 76
Читання
Вишенька зацвіла 78
Малюнок. Ілюстрація 79
Переказ 80
Читання
Шпаки прилетіли 82
§40. Дієвідміни 84
§41. Практичні вправи 86
Текст-розповідь, текст-опис, текст-роздум 88
Читання
Ластівки 90
Лист. Онлайн-листування 91

Читання
Великдень 92
Весняні свята 93
§42. Правопис **не** з дієсловом 94
§43. Числівник. Загальне поняття 96
Загально очікувані результати 98
Конкретно очікувані результати 99
Читання
Весна у лісі 100
Загально очікувані результати 102
Конкретно очікувані результати 103
§44. Прислівник. Загальне поняття 104
Загально очікувані результати 108
Конкретно очікувані результати 109
Читання
Т. Г. Шевченко. Один вечір з життя Шевченка в Києві 110
Т. Г. Шевченко. Село 111
І. Я. Франко. Розвивайся, лозо... 112
І. Я. Франко. Спомин 113
Леся Українка. Давня весна 114
О. В. Духнович. Добро сильніше за зло! 116
Звичаї та традиції українського народу 117
Складання твору-роздуму (міркування) 118
М. М. Коцюбинський. Десять робітників 119
Олена Пчілка. У пригоді 120
Літо прийшло! 121
Місяць квітів 121
Загально очікувані результати 123
Конкретно очікувані результати 124

Навчальне видання

КРИГАН Серафима Герасимівна
СЕРГІЙЧУК Юліанна Павлівна

Українська мова та читання

підручник для 4 класу з навчанням угорською мовою
закладів загальної середньої освіти

(у 2-х частинах, з аудіосупроводом)

Формат 84х108/16. Ум.-друк. арк. . Обл.-вид. арк. 10,00.

Тираж ... прим. Зам. № ...